Mircea Eliade

ÎN CURTE LA DIONIS

Pentru Lisette

—... S-o fi văzut acum vreo zece ani, continuă Hrisanti, s-o fi văzut prin 1920-22, cînd cînta la „Floarea-soarelui"! Nu, n-ai de unde s-o ştii. Era o circiumă măruntă, tăinuită, pe strada Popa Soare, dar avea şi grădină, şi în fiecare vară venea să cînte acolo Leana. Aşa-i spuneam, şi aşa îi plăcea şi ei să-şi spună: Leana. Dar nu uita niciodată să adauge: „Nu mă cheamă aşa. Pentru păcatele mele am ajuns să cînt prin cîrciumi, şi oamenii îmi spun Leana. Dar eu n-am fost făcută pentru asta." Şi poate, uneori, îţi lua paharul, îl ducea la buze, şi uneori sorbea din el. Zic *poate,* pentru că nu făcea asta decît arareori, şi numai dacă îi plăcea de tine, dacă te vedea că eşti tînăr şi i se părea ei că eşti frumos sau melancolic şi visător. Doar ce-şi atingea buzele de pahar, dar nu era unul de la masa ei şi de la mesele vecine să n-o urmărească avid, sorbind-o din ochi, pentru că, cum să-ţi spun? cînd atigea Leana paharul, toată faţa i se lumina de un zîmbet nemaivăzut şi neînchipuit. Nu putea fi comparat cu nimic, nu semăna cu nimic — nici cu zîmbetul celor mai frumoase femei, nici cu al copiilor şi nici cu zîmbetul îngerilor. Da. Nu semăna cu nimic zîmbetul ei cînd îşi apropia paharul de buze, cu ochii în ochii băiatului. Şi zic în-tr-adins „băiatului", pentru că nu cred că am văzut-o vreodată luînd paharul vreunui tînăr trecut de douăzeci de ani. Pe-atunci, prin 1920-22, Leana părea că are vreo douăzeci şi cinci de ani, poate, chiar, un an, doi mai mult.

— Cam tot atît pare să aibă şi astă-seară, îl întrerupse Cladova.

— Da, nu prea s-a schimbat. Dar, în fond, zece ani, la vîrsta asta, mai ales la o femeie ca ea, nu prea contează... În orice caz, reluă, după ce umplu paharele, cine n-a văzut-o atunci, n-a văzut-o. Nu i-a văzut *adevăratul* ei zîmbet, vreau să spun. Căci, altminteri, Leana zîmbeşte întruna, şi zîmbeşte în atîtea feluri — cînd tace, cînd te priveşte în ochi şi te ascultă, chiar cînd cîntă cîntecele ei cele mai triste... Dar începusem să-ţi vorbesc de „Floarea-soarelui" pentru că, pe atunci, Leana cînta acompaniindu-se cu vioara. Da, cu o vioară, pe care o sprijinea într-un chip ciudat, aşa cum n-am văzut pe nimeni altcineva, o sprijinea cînd de sîn, cînd de coapsă, cînd parcă ar fi ţinut-o în aer, dar atunci se mulţumea să-şi tremure arcuşul pe ultimele coarde. De fapt, nici nu ştiu dacă era o vioară ca toate celelalte. Pe cît mă pricepeam eu, mi se părea că sunetele seamănă mai degrabă cu cele de violoncel. Şi totuşi era o vioară mică, dar parcă ar fi avut altfel de coarde, cu sunete joase, grave, melancolice. Şi mai ales asta a făcut-o repede celebră la „Floarea-soarelui" — melancolia ei, melancolia cîntecelor ei. Nu ştiu de unde, nici de la cine le învăţase, căci erau cîntece vechi, mai de nimeni cunoscute. Dar nu era numai asta, numai faptul că ştia cîntece şi balade atît de vetuste, şi melodii arhaice: *le crea din nou,* le cînta aşa cum trebuiau ele cîntate ca să ne placă nouă, tinerii de pe-atunci, după război.

— Păcat, vorbi absent Cladova fără să-l privească. Păcat că a renunţat la vioară. Mi-ar fi plăcut s-o văd şi eu...

— Dar mai era şi altceva. Era farmecul ei, melancolia aceea atît de discretă, aproape neînţeleasă. Te întrebai: Leana asta, de unde o fi venit, din ce mediu? Nimeni nu ştia unde locuieşte, şi nici dacă are sau nu familie: nu ştia de ce dispărea aşa, pe neaşteptate, şi nu mai da pe la „Floarea-soarelui" cu săptămînile şi nici de ce se întorcea. Enache, patronul, ştia şi el tot atît de puţin ca şi noi. Sau, poate, pretindea numai că nu ştie. De cîte ori îl întrebau unii şi alţii, repeta aceeaşi poveste: că s-a pomenit într-o bună zi cu ea, cînd el, Enache, tocmai se pregătea să aşeze mesele în grădină, căci seara se vestea caldă, şi Leana l-a rugat să-i dea voie să cînte,adâugînd repede că nu cere nici un ban şi că nu va trece cu cheta pe la mese. „Am cu ce trăi, i-a spus. Dar dacă o să vă placă, să mă lăsaţi să vin aici, serile, căci aşa mi-a fost scris mie. Pentru păcatele mele, mi-a fost scris să cînt prin cîrciumi."

— Pentru păcatele ei, repetă Cladova visător. Cine ştie ce-o fi vrut să spună prin asta...

— Aşa răspundea cînd o întrebam: că aşa i-a fost ei sortit, să cînte prin cîrciumi.

— Fără bani...

— Spunea că are cu ce să trăiască... Şi cîţi n-au încercat să-i facă curte, cîţi fanţi de mahala, şi ofiţeri, şi negustori cu stare n-au încercat, în tot felul, s-o ademenească, şi uneori rămîneau mult timp după ce plecase şi ultimul client, aşteptînd-o. Ştiau că nu doarme la „Floarea-soarelui". Îşi închipuiau că va trebui să se ducă acasă şi o aşteptau. Dar o aşteptau zadarnic. În noaptea aceea, ca şi cum ar fi presimţit, Leana plecase mai devreme, dispăruse fără ca nimeni să prindă de veste. Poate o aştepta vreo trăsură, pe una din străzile vecine, şi se făcea nevăzută. Căci nici unul din toţi cei care îşi puseseră ochii pe ea, şi care, uneori văzînd că nu se reîntoarce în grădină, porniseră s-o caute pe străzi, nici unul nu izbutise vreodată să dea de ea, de Leana...

— Avea desigur pe cineva. Sau era îndrăgostită.

— Aşa spunea şi ea, cînd vreunul din noi îi mărturisea, poate mai mult în glumă, dar poate şi serios, că e îndrăgostit de ea. „Sînt de mult îndrăgostită, spunea. De cînd mă ştiu sînt îndrăgostită. *De acelaşi",* repeta ea rîzînd, dacă vreunul din noi îi punea vreo întrebare obraznică.

— Şi nu l-aţi văzut niciodată? îl întrerupse Cladova, devenit parcă dintr-o dată curios. Vreau să spun, nu venea şi el acolo, tînărul de care era îndrăgostită Leana, nu venea s-o asculte?... Sau poate era acolo, la „Floarea-soarelui", şi n-aţi ştiut să-l identificaţi...

— Nu era, reluă după o pauză Hrisanti, zîmbind. Nu era nici la „Floarea-soarelui", şi nici într-altă parte. Aşa cel puţin mărturisea Leana, şi cît ar părea de curios, o credeam. „Pentru păcatele mele, spunea, nu-l cunosc încă, *deşi ştiu cine este şi-l iubesc.* Îl iubesc de mult, şi nu mai pot iubi pe altul..." „Spune-ne măcar cum este, stăruia unul din noi. Spune-ne dacă e frumos sau sclipitor, şi cu ce daruri e înzestrat, ca să ştim şi noi şi să-l invidiem." „Nu l-am întîlnit încă, răspundea Leana. Nu ştiu cum arată. Dar cînd îl voi întîlni, am să vi-l aduc aici, să-l cunoaşteţi şi voi."

— Ciudat, spuse Cladova, întorcînd capul spre zidul acoperit cu iederă şi zorele, care se prelungea, dincolo de boschete, pînă la bucătării. Foarte

ciudat.

— Nu, nu vine încă, îl linişti Hrisanti. N-a trecut jumătate de ceas. Aici, la „Platani", am observat asta mai demult, revine întîia oară după treizeci de minute, iar a doua oară, după vreo cincisprezece. Nu ştiu dacă astea au fost condiţiile ei de la început, dar aşa face. Iancu, patronul, e mut, parcă ar fi ferecat. Despre Leana, despre identitatea ei, sau condiţiile contractului, şi toate celelalte, nu scoate o vorbă.

— Poate că nici aici nu ia nici un ban.

— S-ar putea şi asta. Căci şi aici face ca la „Floarea-soarelui": din cînd în cînd dispare, şi dacă grădina e plină pîna la ultimul loc, Iancu se dă de ceasul morţii. Umblă din masă în masă, se scuză faţă de clienţi şi improvizează şi el cum poate. Acum două săptămîni, cînd am mai fost pe-aici, adusese un taraf de lăutari. Probabil că L-a costat o avere...

— Probabil ca asta e explicaţia, îl întrerupse Cladova. Mă tot întrebam, după ce-am ascultat-o, cum se face că fata asta, Leana, nu e încă celebră. Acum înţeleg de ce: nu are continuitate, nu se ocupă de ea, de cariera ei, vreau să spun. A fost şi a rămas o amatoare... Dar din ce-o fi trăind? Cine o fi întreţinînd-o?

Hrisanti zîmbi, încurcat, cu privirile pierdute în gol.

— Nu ştiu. Poate nu ştie nimeni. Ea o ţine una şi bună: ca e îndrăgostită de acelaşi bărbat pe care-l iubea de la începutul începutului şi de care ne vorbea acum vreo zece ani, la „Floarea-soarelui". Dar, pretinde, încă nu L-a întîlnit, deşi *acum* tot a mai aflat ceva, pe care nu-l ştia la „Floarea-soarelui". Cînd am întîlnit-o, în iunie, şi s-a aşezat la masa noastră, şi m-a recunoscut — sau, poate, s-a prefăcut numai că mă recunoaşte, pentru că îi vorbisem de „Floarea-soarelui" — cînd am întrebat-o, mi-a spus că e poet şi-l cheamă Adrian.

— Adrian şi mai cum?

— Nu ştia. Sau poate n-a vrut să-mi spună. Mi-a spus doar că e îndrăgostită tot de el, de Adrian. Şi părea fericită că-l cheamă aşa, Adrian, şi că e poet...

Adrian plăti şi coborî grăbit din maşină. In faţa hotelului mai privi o dată ceasul, apoi îşi făcu loc într-una din uşile turnante. Pătrunzînd în *hali,* clipi din ochi ca şi cum ar fi trebuit să se obişnuiască cu lumina artificială. Se îndreptă spre recepţie grăbind pasul.

— Am o întîlnire la patru şi treizeci, spuse. Sînt puţin în întîrziere. Taxiul. Şi nici măcar n-am scuza unui accident...

Se opri brusc şi zîmbi. Bătrînul din faţa lui clătină încet din cap şi-i întoarse zîmbetul.

— Ce e mai curios... adăugă după un răstimp.

Continuînd să zîmbească (dar parcă într-un fel mai secret, ca şi cum s-ar fi aşteptat la o surpriză), băgă mîna dreaptă în buzunar şi, cu mare atenţie, începu să caute.

— Ce e mai curios, repetă, îmi scapă numele persoanei. Am, probabil, un lapsus. Dar să nu vă fie teamă, mi s-a mai întîmplat asta. Am, aş putea spune, perioade de amnezie parţială. Din fericire, destul de scurte...

— La patru şi treizeci? întrebă bătrînul cu oarecare interes.

— Exact. La patru şi treizeci. O voce clară distinsă: o auzeam pentru întîia oară, şi încă la telefon, unde adesea vocile sînt desfigurate, năclăite în materie. Cineva care *exista* în mod plenar, şi *ştia* asta, mi-am dat

imediat seama.
Îşi scoase portmoneul şi răsfoi cîteva hîrtiuţe. Alese una din ele şi o parcurse repede din ochi, ezită o clipă, apoi o mototoli între degete. Era gata s-o zvîrle dar se răzgîndi şi o băgă în buzunar.
— Nu e asta. Eram de altfel aproape sigur că nu l-am notat. De ce mi-aş fi dat osteneala să-l notez? Un nume simplu, *manifest.* Aş putea spune chiar *fante,* pentru că se arăta pe de-a-ntregul, nu ascundea nimic. De ce l-aş fi notat? N-am notat nici data, nici adresa. Şi totuşi uite că numele îmi scapă din minte. Baraj, adăugă zîmbind din nou. Lapsus.
Un grup se apropiase de birou, şi Adrian se dădu în lături, lăsîndu-i să vorbească cu bătrînul. Apoi întoarse capul şi făcu cîţiva paşi, la întîmplare. De-abia acum *hall-u* i se dezvăluia în toată vastitatea lui, luminat în chip misterios, parcă prin tavan şi volutele coloanelor, căci nu se vedeau, nicăieri, ferestre, iar lumina zilei, care ar fi trebuit să se reverse prin cele două mari uşi turnante, părea depărtată şi palidă. Cît putea cuprinde cu ochii, se întindea un singur covor gros, roşu-aprins, a cărui dogoare era întreruptă doar de fotoliile şi măsuţele joase, în jurul cărora aşteptau, absenţi, sau dormitau, bătrîni şi bătrîne de toate vîrstele. La răstimpuri treceau şi femei tinere. Priveau doar înaintea lor, acolo unde, departe, zăreau oglinzile.
— Era totuşi un nume foarte simplu, transparent prin excelenţă *fanic,* şopti deodată Adrian, rostind rar şi bine articulat cuvintele. Ceva cam ca Theodar, Constantin, William...
Se apropie din nou de birou şi arătă condica pe care bătrînul tocmai o consultase.
— Nu aveţi cumva pe un domn Constantin sau Theodor, sau poate William, mai ales William?
Bătrînul ridică ochii şi-l privi, fără surpriză, dar şi fără interes.
— A venit de mult? Adrian înălţă din umeri.
— Ah, exclamă, asta nu ştiu! V-am spus, m-a impresionat vocea la telefon, cînd m-a rugat să vin să-l văd, azi du-pă-amiază, la 4,30 şi mi-a dat adresa. Şi tot ce mi-a spus atunci m-a interesat în chip prodigios. Ca să vă daţi seama: niciodată în viaţa mea n-am acceptat o întîlnire cu un necunoscut, vreau să spun, o *întîlnire la telefon.* Chiar dacă ar fi fost critic literar, sau ziarist eminent, sau director de revistă. Chiar dacă ar fi fost un mare editor. Cu femei necunoscute e altceva, e întotdeauna ceva neprevăzut.
Se opri şi zîmbi încurcat, dîndu-şi seama că o pereche tînără ajunsă poate mai demult în spatele lui, îl asculta.
— Vă rog, le spuse el, trăgîndu-se deoparte şi invitîndu-i să se apropie de birou.
Începu din nou să se caute în buzunare. Găsi foiţa pe care o mototolise cu puţin timp înainte, o desfăcu cu grijă, o întinse şi o frecă încet între palme, ca s-o netezească. Apoi o reciti cu neaşteptată curiozitate şi îneîntare. Faţa i se lumină şi, înseninat, se rezemă de birou, hotărît să aştepte.
— Cred că e William, spuse îndată ce tînăra pereche se depărta, William, Williams, sau poate Theodor...
Bătrînul nu-şi mai ridică privirile. Doar clătină din cap.
— Nu e la noi, spuse. Avem pe doamna William, la anexă, dar e

văduvă.

— Nu poate să fie ea, îl întrerupse Adrian. V-am spus, era o voce de bărbat, matură, inteligentă, curtenitoare. Şi tot ce mi-a vorbit, tot ce mi-a anunţat, mai ales că are să-mi vorbească, m-a interesat în cel mai mare grad. Ca să mă repet, este prima dată în viaţa mea cînd...

Bătrînul ridică brusc fruntea.

— Dar ce v-a spus? întrebă. În legătură cu ce?

— Lucruri de o excepţională importanţă. Importante nu numai pentru noi, artiştii, scriitorii, sau, să spunem elita, inteligenţia, ci pentru orice om viu şi întreg. Pentru orice om care vrea să rămînă aşa cum s-a visat el întîi, preciza, lumi-nîndu-se din nou la faţă.

— Afaceri? întrebă celalt, coborînd uşor glasul.

— Da. Adică, da şi nu. Mai mult mă anunţa ce are să-mi comunice astăzi, la 4,30, şi s-a şi scuzat că nu poate *el* să vină să mă vadă, dar avea nu ştiu ce întîlnire de afaceri......

— De afaceri? repetă bătrînul, scăzînd şi mai mult glasul.

— Adică, mai precis, nu s-a exprimat aşa, n-a spus „de afaceri", dar am înţeles din context că era reţinut la o şedinţă de lucru, poate o şedinţă de comitet. Pentru că lucrurile de care mi-a vorbit implică o organizaţie întreagă, comitete, manifeste, semnături...

Dar bătrînul nu-l mai asculta. Apucase receptorul, ceru un număr, apoi ridică uşor capul.

— E domnul Orlando, spuse. Adrian îl privi uşor dezamăgit.

— Parcă nu-i spunea aşa. Era un nume mai simplu: Constantin, Theodor, cam aşa ceva...

— E un domn, aici, începu bătrînul, apropiindu-şi mult receptorul de buze. Avea întîlnire la 4,30. Dar nu era sigur că... Bine. Perfect. Îl trimit.

Atîrnă receptorul şi ridică triumfător privirile.

— Eram sigur, şopti, parcă mai mult pentru sine. Vă aşteaptă, continuă cu o voce fermă. E chiar nerăbdător. Vă aşteaptă de un sfert de ceas. Domnul Orlando, etajul 11, camera 1029. Luaţi primul ascensor pe dreapta.

Întinse braţul, dar inutil, căci în acea clipă un grup întreg se îndreptă compact în direcţia ascensorului. Adrian mulţumi şi grăbi pasul să-i ajungă din urmă. Aproape toţi vorbeau tare şi vorbeau laolaltă. În faţa lui se afla un domn purtînd sub braţ un teanc enorm de reviste.

— Aş fi putut jura, îi spuse Adrian, că nu-l cheamă Orlando. Orice alt nume. Căci avea un nume simplu, direct...

Se simţi împins de la spate, şi atunci înainta şi el cu pas mai hotărît. Domnul cu teancul de reviste sub braţ îl privea cu simpatie şi deschise chiar gura, parcă ar fi vrut să-i spună ceva. Dar în clipa următoare Adrian se simţi îmbrîncit cu o neaşteptată forţă şi, înveselindu-se deodată, fără motiv, se trezi, strivit din toate părţile, în ascensor.

Cladova tresări şi întoarse brusc capul. Femeia tocmai se apropiase de uşă.

— Evident, ea este, Leana, şopti Hrisanti zîmbind misterios. N-am vrut să spun nimic, să văd dacă ţi-o mai aminteşti şi dacă o recunoşti. E drept, n-ai apucat s-o vezi de multe ori, pentru că s-a dat repede la fund. Şi, ca de obicei, nimeni n-a înţeles de ce.

— Marea pasiune, poate. Mai ştii? Nu s-a vorbit de ea, acum cîţiva ani,

că se îndrăgostise de doctorul Visarion? Se spunea că ies tot timpul împreună, că erau nedespărţiţi...Cu un gest scurt, Hrisanti îşi trase scaunul mai aproape de masă.

— Nu e nimic adevărat, spuse. Ştiu foarte bine asta. Şi o ştiu şi alţii. O ştie — şi o spune — chiar doctorul Visarion. Evident, nu înseamnă nimic că o spune şi el. Doctorul e un om discret. Dar n-aveai decît să te uiţi la el cînd erau împreună, şi înţelegeai. Doctorul, sărac, era îndrăgostit ca un adolescent, şi poate de aceea îi plăcea Leanei, că se purta ca un adolescent îndrăgostit pentru întîia oară, cast şi exaltat, şi puţin fantast, ca într-un roman englezesc. Oricine îi vedea împreună, la vreun restaurant, la teatru, chiar la el acasă, la recepţiile acelea spectaculare, oricine îi vedea înţelegea că între ei nu era nimic, şi nici nu fusese vreodată. Mai grav: ghicea că niciodată nu va fi nimic între ei. Şi faimoasa, mult lăudata stăpînire de sine a doctorului..., ei bine, şi îmi cer iertare că aş putea părea indiscret, dar ai să înţelegi de ce trebuie să spun asta, ei bine, sînt prieteni care ţi-ar putea povesti multe scene de deznădejde, cînd bietul om nu-şi mai putea stăpîni nici măcar lacrimile. Pentru că, toată lumea înţelesese asta, doctorul era îndrăgostit aşa cum nu fusese niciodată, şi trecuse acum de patruzeci de ani, avea tot ce-ar fi putut să aibă un bărbat atît de inteligent, şi de interesant ca el: glorie, şi avere, şi prestigiu, şi influenţă, avea tot. Dar, din nefericire pentru el, exista Adrian. Cineva, un necunoscut, despre care Leana afirma că e poet, deşi nu-l întîlnise încă. Dar se purta, şi faţă de doctor, şi faţă de ceilalţi, ca şi cum într-adevăr acest inaccesibil poet, Adrian, ar fi existat în carne şi oase...

— Şi poate că într-adevăr exista...

— Aşa se pare că ar fi crezut şi doctorul. Probabil că a pus s-o urmărească, fără ştirea ei, bineînţeles, să afle ce făcea, unde se ducea, pe cine vedea, dar pînă la urmă, s-a convins şi el că, oriunde ar fi existat acest Adrian, el nu se afla în Bucureşti. Evident, doctorul ştia — şi ştia asta de mult, de cînd se împrieteniseră — unde locuieşte Leana. Probabil că era unul din puţinii care-i călcaseră în casă. Dar nici el n-a spus nimic... Şi, pentru mine, adăugă cu un alt glas, unul din lucrurile cele mai misterioase ale acestei poveşti e şi faptul că n-am aflat niciodată *în ce fel de casă locuieşte Leana,* dacă e o maghernіţă sau o vilă la Şosea, dacă e o mansardă sau o pensiune de familie, sau o căsuţă de mahala, cu lămpi de gaz, şi podele vopsite în roşu, care scîrţîie cînd intră cineva, dar scîrţîie şi singure, nopţile, de umezeală, de plictiseală, de deznădejde sau Dumnezeu ştie de ce...

Întinse brusc braţul şi-şi umplu iar paharul, dar cu multă grijă, ca şi cum i-ar fi fost teamă că-i va tremura mîna.

—... Să nu ştiu nimic despre fata aceasta, de care, crede-mă, n-am fost niciodată îndrăgostit, dar care-mi plăcea, care, într-un anumit fel, mă fascinează, poate şi pentru că se leagă de ea amintirile adolescenţei şi tinereţii mele, să nu fi izbutit să aflu nimic de cincisprezece, şaisprezece ani de cînd o cunosc, să ştiu că nimeni n-a aflat nimic în afară de ce ne-a spus ea în prima noapte, cînd s-a oprit la masa noastră, la „Floarea-soarelui" — eram cu Calomfir şi cu un alt tînăr, pe care nu l-ai cunoscut, căci a dispărut şi el de vreo cîţiva ani — şi atunci, în acea noapte, cînd am întîlnit-o eu, mi-a spus, mi-a spus *mie,* pentru că pe ceilalţi îi cunoştea de mult, mi-a spus că n-o cheamă Leana şi că pentru păcatele ei a ajuns să

cînte prin cîrciumi...

Cladova ridică din umeri, neîncrezător şi totuşi turburat.

— Şi cu toate acestea, spuse zîmbind, nu cîntă întotdeauna. Şi dacă n-a cîntat atîţia ani, foarte probabil că o întreţine doctorul, oricare ar fi fost legătura între ei...

— Nici de asta nu sînt atît de sigur, continuă Hrisanti. De cînd o ştiu, întotdeauna a spus că are din ce trăi... Dar de ce cîntă atunci prin cîrciumi şi grădini de mahala, fără să ia bani, de ce nu încearcă să se lanseze, cum se zice, într-un local cunoscut, la vreo grădină de vară mai selectă, nu înţeleg, şi nu înţelege nimeni. Dacă am fi aflat ceva despre familia ei, dacă am şti în ce fel de casă locuieşte, de pildă, dacă doarme într-o odaie a *ei,* în care să se răsfrîngă ceva din personalitatea şi biografia *ei,* în care să existe, bunăoară, anumite tablouri, un anumit fel de cărţi, sau mai ştiu eu ce, bunăoară vioara aceea cu care se acompania la „Floarea-soarelui". De unde o fi fost vioara aceea? din ce ţară, din ce veac? Căci în nici un caz nu semăna cu viorile care puteau fi cumpărate la Bucureşti acum treizeci-patruzeci de ani... Şi cîte altele n-am fi înţeles dacă *am fi aflat ceva precis* despre familia ei, despre copilăria ei. De ce-i plăcea să cînte, atunci, la „Floarea-soarelui", numai cîntece care păreau a fi de pe vremea duducăi Ralu şi a lui Anton Pann? Cum le descoperise? Cine o învăţase? Acum în urmă, ai văzut, numai arareori mai cîntă asemenea romanţe vetuste. Şi cu toate acestea, repertoriul ei nu seamănă cu al nimănui. Iar cînd vreun cîntec devenea cu adevărat popular, de-l auzeai în toate grădinile de vară, Leana refuza să-l mai cînte, deşi într-un anumit fel era cîntecul *ei,* ea îl descoperise. Ai mai auzit-o cîntînd de-atunci, din prima seară cînd te-am dus la „Platani", ai mai auzit-o cîntînd „în curte la Dionis"? Şi totuşi ea îl lansase, în vara aceea. Nimeni nu ştie al cui e cîntecul, cine l-a compus. Nu se ştie nici măcar dacă e cîntec popular sau de origine lăutărească, sau e vreo romanţă veche, readaptată de Leana. Şi aşa cum s-a întîmplat cu „în curte la Dionis", s-a petrecut şi cu altele...

Cladova îşi clătină cu îndîrjire capul, ca şi cum ar fi vrutsă se trezească.

— Şi cu toate acestea, trebuie să existe o explicaţie, începu cu o greu stăpînită iritare în glas. Vreau să spun, o explicaţie la toate aceste bizarerii şi mistere, sau pseudomiste-re. N-am avut norocul s-o cunosc, dar de cîte ori am ascultat-o, mi-a lăsat impresia unui om perfect normal. O femeie tînără, frumoasă, echilibrată, trăind în lumea noastră, aici, pe pămînt — cu toată melancolia ei, cu toată purtarea ei curioasă, neobişnuită, aproape stranie. Nu părea deloc exaltată, n-avea nimic neurotic în ea... Deşi, adăugă după o pauză căzînd pe gînduri, cînd, acum vreo doi ani, începuse să se îmbrace numai în negru, şi nu se mai farda deloc, de i se spunea, în glumă „văduva"...

— Ştiu, ştiu, îl întrerupse Hrisanti, dar nu era nimic neurotic. Şi, ca să înţelegi toată povestea, trebuie să ştii că nici măcar n-a fost ideea ei. Doctorul a silit-o, da, pot spune foarte sincer: *a silit-o sa se îmbrace în negru.* Şi nici doctorul n-a făcut-o aşa din senin, sau din vreo dorinţă ascunsă de răzbunare. Ca să dezlege ce se numea pe-atunci, acum cîţiva ani, în cercul intimilor lui Visarion „misterul Adrian" sau „complexul Poetului", doctorul a încercat o experienţă, a încercat-o ca să verifice ipoteza la care ajunsese. Anume, îşi închipuia că Leana *cunoscuse şi iubise*

cu adevărat pe cineva, un tînăr poet, Adrian, şi acesta, foarte probabil, murise sau dispăruse, dispăruse pentru totdeauna din viaţa Leanei. Doctorul îşi închipuia că Leana suferise un şoc, un soi de traumatism, nimic grav, credea el — căci ajunsese acum s-o cunoască bine pe Leana şi se convinsese de *normalitatea* ei — dar, totuşi, traumatismul i-ar fi provocat o anumită amnezie. Leana pur şi simplu *nu voia* să recunoască pierderea lui Adrian, moartea lui în vreun accident, sau dispariţia lui, sau ce-o fi fost. Şi atunci, doctorul a încercat s-o convingă că numai *negru* îi sade bine. A vrut să vadă dacă Leana *se teme de negru, de doliu.* Şi i-a dăruit cîteva superbe, somptuoase rochii de mătase neagră. Leana le-a purtat cu încîntare, şi le-a purtat întruna, cîtva timp, deşi pînă la urmă le modificase pe toate, le adaptase propriului ei gen de eleganţă... Cladova îl ascultase zîmbind, pe gînduri.

— Deci, asta a fost *la Veuve, l'inconsolée...*

— Şi *la Veuve,* şi *Die traurige Witwe, şi Jalea îi stă bine Electrei,* şi *la Vedova...*

Obrazul îi tremură o clipă, şi se îmbujora, ca şi cum ar fi fost gata să izbucnească în rîs, dar parcă şi-ar fi adus brusc aminte de ceva, şi se mulţumi să zîmbească, ridicînd din umeri. Apoi apucă sticla şi umplu amîndouă paharele.

Nu ar fi trebuit să intre mai mult de opt persoane, dar pătrunseră deja unsprezece, şi poate s-ar mai fi urcat şi alţii dacă uşile ascensorului nu s-ar fi închis pe neaşteptate. O femeie scînci uşor, cîţiva izbucniră în rîs, şi un bărbat gros, aproape pleşuv, deşi tînăr, începu să întrebe şi să apese repede pe diferite butoane: 8,10,11,14,15. Mai strigă o dată „15!", apoi întoarse capul spre uşă şi răsuflă adînc.

La etajul 15 ultimii doi pasageri ieşiră. Adrian voi să-i urmeze, dar uşa se închise şi ascensorul îşi continuă urcuşul. Pe ecranul electric numerele se aprindeau şi se stingeau parcă tot mai repede: 16,17,18,19... Apoi ascensorul se opri, uşile se deschiseră şi Adrian se lipi de perete, să lase să intre pe eventualii pasageri. Dar în faţa ascensorului nu era nimeni. Coridorul părea destul de slab luminat şi Adrian şovăi cîtva timp, nehotărît. Ieşi în ultima clipă, simţind uşile ascensorului închizîndu-se chiar în spatele lui.

Coridorul părea nesfîrşit, aşa cum se întindea de o parte şi de alta, pierzîndu-se parcă foarte departe, în penumbră. Chiar în faţa ascensorului era o oglindă, prea mare pentru locul unde se afla, şi uşor înclinată. Adrian se privi cîteva clipe cu o secretă satisfacţie, potrivindu-şi nodul cravatei. Apoi îşi apropie obrazul de luciul rece al oglinzii. Arăta, aşa cum îi spuneau toţi, ca de 30 de ani, cu 15 ani mai puţin decît avea. Şi credea că ştie de ce: era înalt, zvelt, blond *şi-şi păstrase părul aşa cum îl avusese în liceu*: căzîndu-i rebel pe frunte. Frumos ca îngerul Morţii, îi spusese cineva. Fără îndoială, o fată. Dar cine? *Cine?*

Îl trezi o uşă care se deschise undeva, destul de departe, pe coridor şi-şi desprinse repede capul de oglindă. Paşii aproape nu se auzeau, şi totuşi, fără să privească, Adrian ştiu că două femei se îndreaptă spre el. Băgă mîna în buzunar, scoase hîrtiuţa şi începu s-o învîrtească între degete. Inutil să mai citească textul: îl ştia pe dinafară. Îl repetă încă o dată, încet, cu oarecare emfază, ca pe un început de poem. Una din femei se oprise în faţa lui şi-i zîmbea.

— Căutaţi pe cineva? îl întrebă.

Avea o voce atît de blîndă, de melodioasă, încît Adrian o privi cîteva clipe fascinat, parcă nu i-ar fi înţeles întrebarea.

— Am o întîlnire, la 4,30, începu el brusc. Dar, cum îi spuneam şi venerabilului domn de la recepţie, am probabil un lapsus. Pentru că, vedeţi, deşi nu era Constantin, nici The-odor, şi nici William, Williams, bătrînul dumneavoastră tot l-a identificat. A vorbit cu el la telefon şi am înţeles că mă aşteaptă nerăbdător, că începuse chiar să-şi piardă răbdarea... Dar de ce nu mai spuneţi ceva? întrebă.

Femeia zîmbi din nou, de data aceasta cu un efort, parcă ar fi obosit deodată.

— V-a spus că e la etajul nostru? La 21?

— Sîntem la 21? se miră Adrian. Ar fi trebuit să-mi dau seama de asta. Dar m-am învăţat. Şi nu trebuie să-mi pierd firea. Ştiu că orice aş face e inutil. E ca un baraj. Numele domnului care mă aşteaptă, vreau să spun. Imposibil să mi-l reamintesc! Zadarnic L-a identificat la recepţie, zadarnic mi-a spus numărul camerei. Au dispărut. Probabil că au dispărut în timp ce mă aflam în ascensor. Evident, n-au dispărut propriu-zis, ci s-au ascuns doar, s-au camuflat. *Au ajuns irecognoscibile*...

— Atunci nu poate să fie la 21, îl întrerupse femeia. Poate la anexă? se întoarse întrebătoare către tovarăşa ei.

Se întoarse şi Adrian şi o privi mai bine. Era înaltă, cu o faţă oarecare, fără vîrstă, şi răsucea distrat între degete un inel cu chei. Era, ca şi cealaltă, îmbrăcată în cenuşiu, cu un mic şorţ verde, care, la lumina palidă a coridorului, părea decolorat.

— Depinde, rosti în cele din urmă, foarte încet, parcă ar fi şoptit. La ce anexă?

— În orice caz, o întrerupse Adrian, nu e la cea cu văduva... I-am uitat numele, dar ştiu că e văduvă. Să-i spunem Văduva. Sau chiar *la Vedova,* cu majusculă şi încărcată de simbol, ca la Dante.

Femeia îi privi adînc, încruntîndu-se, apoi se depărta severă, fără să mai adauge un cuvînt.

— Aţi jignit-o fără să vă daţi seama, şopti cealaltă, este şi ea văduvă, adăugă, urmărind-o cu privirile. Şi cum e de origine italiană, unii îi spun *La Vedova.*

Adrian o asculta fericit.

— Mai vorbiţi, mai vorbiţi! insistă el, văzînd că femeia tăcuse şi—1 privea cu acelaşi zîmbet obosit. Căci este pur şi simplu extraordinar.

— Ce să vă mai spun? Sînt şi eu italiancă. Am citit pe Dante, dar demult, demult. Sînt destui italieni pe aici. Uneori,vin şi ocupă un etaj întreg. Dar nu la 21. Aproape nimeni nu mai vine la 21. A tot încercat direcţia... Dar vă rog să nu mai spuneţi la nimeni... Pe mine mă cheamă Sylvia, continuă după o scurtă pauză. Am fost şi eu cineva în viaţa mea. Am fost călugăriţă. Uite c-a venit ascensorul, adăugă. Întrebaţi jos, la recepţie, are să vă dea toate informaţiile...

Continua să zîmbească, tot atît de obosit, cînd uşile ascensorului s-au închis pe neaşteptate. Adrian se întoarse către tînărul care-l privea distrat, poate fără să-l vadă, fredonînd foarte încet o romanţă.

— Dacă sînteţi şi dumneavoastră italian, începu, felicitările mele. Sînteţi un neam extraordinar. Şi apoi, aţi avut pe Dante. Îl cunoştea şi

compatrioata dumneavoastră, cu care m-am întreţinut o clipă la etajul 21. Evident, a fost călugăriţă, a avut o altă educaţie. Şi păcat că n-aţi avut timp s-o priviţi pe îndelete — o rară, nobilă frumuseţe bolnavă — şi, mai ales, păcat că nu i-aţi auzit vocea, n-aţi auzit rostit: *Sylvia, Dante, la Vedova...*

Tînărul încetase să fredoneze şi-l asculta clipind des din ochi, parcă ar fi încercat să se trezească. Adrian se apropie şi-i puse familiar mîna pe umăr.

— Deşi mă întreb dacă a înţeles toată semnificaţia secretă, şi evident polemică, a expresiei danteşti *la Vedova.* Ştiţi, în limbajul lui secret, poate împrumutat de la *Fedeli d'amore,* Dante se referea la Biserica romano-catolică. Biserica lui Petru, lăsa el să se înţeleagă, *rămăsese „văduvă"...*

Ascensorul se opri şi Adrian se retrase ca să facă loc nou-ve-niţilor, două doamne şi o foarte tînără fată, şi doi bărbaţi, aproape bătrîni, dar încercînd zgomotos să-şi ascundă vîrsta.

— Coborîm? întrebă Adrian pe unul din ei, cu oarecare mirare.

— Aşa s-ar spune. Voiaţi să urcaţi?

— Ah, făcu Adrian ridicînd din umeri, asta e greu de spus. Cine ar îndrăzni, întrebat dacă vrea să urce, cine ar îndrăzni să răspundă: Nu?

Una din doamne izbucni în rîs şi-l privi cu o subtilă cordialitate.

— Asta înseamnă că n-aţi aflat de legendă, i se adresă ea. Ori spui „jos", ori spui „sus"...

— Ori urcăm, ori coborîm, o întrerupse jovial vecinul ei, *e acelaşi lucru...*

— Pentru că ascensorul *rămîne acelaşi,* continuă doamna, corect şi totuşi detaşat, parcă ar fi fost un joc de societate. Numai *direcţia* variază...

Adrian zîmbea fericit.

— Admirabil! exclamă. Admirabil! Dar nu văd de ce-i spuneţi legendă.

Ascensorul se oprise, uşile se deschiseră lin, dar nimeni nu urcă, nici nu coborî.

— Nu e legendă, interveni cealaltă doamnă, e autentică. S-au scris şi articole, unele cu fotografii. Dacă vă interesează, le puteţi cere la direcţie.

De-bia atunci Adrian îşi dădu seama că are gene enorme, artificiale. Îi văzuse, la început, numai ochii: erau verzi, adînci, lăsîndu-i impresia că i-a mai văzut odată, de foarte aproape, dar cînd? *Cînd?*

— Întrebaţi de pictor, continuă doamna uşor intimidată. Artistul laureat al hotelului, i s-a spus mai tîrziu, evident în glumă...

— Sau, şi mai bine, o întrerupse tovarăşa ei, căutaţi vitrina de lîngă Sala catalană, vitrina în care s-au păstrat lucruri de-ale lui — caiete cu schiţe, obiecte de artă, măşti, toate de el...

Adrian le privise pe rînd pe amîndouă, şi faţa i se lumină de un mare zîmbet.

— Nu ştiu despre cine vorbiţi, dar sînt sigur că *mi se fac semne.* Le simt, le presimt. Aşa începe întotdeauna miraculosul proces de anamnesis: mă întîlnesc cu cineva, cunoscut sau necunoscut, nu pot să-mi dau seama, dar uneori de la primele cuvinte pe care mi le adresează simt că mi se fac semne...

Uşile ascensorului se deschiseră din nou şi Adrian ieşi pe coridor ca să facă loc tinerei fete. Două perechi aşteptau.

— Îndrăzniţi! îndrăzniţi! strigă unul din domni. Avem loc!

Dar nu îndrăzni decît prima pereche.

— Intraţi, îi îndemnă zîmbind Adrian. Mai e loc!

În acea clipă uşile ascensorului se închiseră şi perechea rămasă pe coridor izbucni în rîs.

— Este a treia oară cînd mi se întîmplă acelaşi lucru! exclamă tînărul. Imposibil să coborîm împreună, cel puţin în hotelul acesta.

— Îmi pare rău, făcu Adrian, fără să mai încerce să-şi ascundă dezamăgirea. Una din doamne începuse să ne povestească o foarte interesantă legendă cu un artist laureat... Poate că dacă aţi încerca la celălalt ascensor, adăugă, căutîndu-l cu privirile.

— E mai simplu pe scări, îl sfătui tînărul. Asta o să facem şi noi, de altfel. Nu sînt decît cinci etaje.

Luă braţul tovarăşei şi porni repede pe coridor. De-abia atunci Adrian îşi dădu seama că tînăra fată care, în ascensor, îl ascultase fermecată, rămăsese lîngă el, parcă l-ar fi aşteptat.

— Îmi pare *realmente* rău, îi spuse, după ce o privi cu un zîmbet întristat. A fost adineaori, în ascensor, a fost o clipă, o singură clipă, cînd am ştiut că *mi se fac semne.* Eram aproape sigur că o să-mi reamintesc deodată numele şi eram gata să mă uit la ceas, să văd cu cît am întîrziat... Şi apoi, nu ştiu ce s-a întîmplat, dar s-a întîmplat ceva şi am pierdut momentul...

Tăcu şi, fără voia lui, oftă.

— Locuiţi în hotel? îl întrebă fata, îmbujorîndu-se.

— Oh, nu, am venit aici pentru o întîlnire. Aveam o întîlnire la patru treizeci. Dar mi-e absolut imposibil să-mi amintesc numele. Mi-a telefonat acum cîteva zile. O voce extraordinară, care m-a cucerit. Şi m-a cucerit mai ales *mesajul.* Aveam foarte limpede impresia că am fost chemat ca să mi se încredinţeze un mesaj de o extraordinară importanţă. Şi ţin să precizez, important *nu numai pentru mine;* deşi, fără falsă modestie, aş putea adăuga...

Se opri şi, poate fără să-şi dea seama, apucă mîna fetei şi i-o strînse, scuturîndu-i-o cu o bruscă fervoare.

— Ah, domnişoară! exclamă. Nici nu îndrăznesc să mă uit la ceas! sosisem deja cu întîrziere, şi nu din vina mea, ci din vina şoferului. E o poveste întreagă, pe care prefer să nu mi-o reamintesc, în măsura în care mi-aş putea-o reaminti. Pentru că mi-am dat mai demult seama de asta un lapsus aduce pe celalt, amnezia devine progresivă, şi dacă acel misterios proces de anamnesis nu intervine la timp, nici nu îndrăznesc să-mi imaginez ce s-ar putea întîmpla...

— Ar trebui să întrebaţi la direcţie, vorbi fata. Vreau să spun să întrebaţi de artist...

— Dar ce legătură ar fi putut avea el, artistul laureat, cu ascensorul? o întrerupse Adrian cu un început de exasperare în glas.

— Doamna spunea că ascensorul rămîne acelaşi, şi numai *direcţia* variază...

Adrian o privi lung, pe gînduri.

— E adevărat, aşa a spus, îmi aduc foarte bine aminte. În cazul acesta, adăugă melancolic, mă întreb de ce-mi făcusem iluzii... Deşi. *Deşi...*

Strînse încă o dată mîna fetei, de data aceasta camaradereşte, şi apoi

porni cu pas repede în direcţia în care văzuse dispărînd tînăra pereche.

— ... E ca basmul cu Cocoşul roşu, reluă Hrisanti după ce închise patefonul. Cînd credeam toţi că se hotărîse, cu adevărat, să-şi vadă de cariera ei, se dă din nou la fund. Dispare. Şi, evident, cînd, după un an, doi, se răspîndeşte zvonul că a reapărut, trebuie să te duci, ca s-o asculţi, la cine ştie ce cîrciumă de mahala sau la o grădină de vară din marginea oraşului. Aşa a fost, vă amintiţi, acum vreo doi ani, cînd se spunea că e la „Albatros", iar ea, Leana, cînta într-o grădină din Grant, „La trei ochi sub plapumă". S-ar zice că nu vrea, cu nici un chip, să se lanseze, că-i place s-o ia întotdeauna de la început. Să fie cumva nostalgia debutului ei de acum aproape douăzeci de ani? Sau crede că numai într-o asemenea grădină de vară, undeva, pe la marginile oraşului, îl va regăsi pe el, pe ursitul ei, poetul, pe Adrian? Sau să fie pur şi simplu timiditate, indiferenţă, sau poate, chiar un început de neurastenie?

— În orice caz, îl întrerupse Cladova, nu s-a schimbat prea mult. De cînd am văzut-o întîia oară, parcă ar fi rămas aceeaşi...

— Cred că te înşeli. În ultimii ani s-a schimbat destul de mult. Nu pot spune că a îmbătrînit, dar nu mai e Leana de prin 1930 sau 1935. Nu vă mai vorbesc de cum era prin 1920-21, la „Floarea-soarelui", cînd se oprea pe la mese şi uneori sorbea din paharul vreunui tinerel. Pe Leana de-atunci n-aţi apucat-o nici unul din voi. Dar amintiţi-vă cum era în 1930, cînd s-a auzit prima oară de numele ei, după ce debutase la „Platani". Şi atunci trecea pe la mese, şi sta de vorbă cu cei care i se păreau ei interesanţi şi *numai* cu ei, dar foarte rar mai lua paharul cuiva, şi cine nu i-a văzut *acel* zîmbet, n-o cunoaşte pe Leana. Dar atunci, la „Platani", spunea că e îndrăgostită de Adrian, că nu-l întîlnise încă, deşi ştia că e poet, iar cîţiva ani în urmă, la „Dorul Ancuţii" şi la „Scrîn-ciob", spunea că-l *caută,* şi se putea înţelege, aşa cum am înţeles eu, că între timp întîlnise pe acest fabulos poet, pe Adrian (dar *cînd? cînd?* şi *unde?*). Dar mai e ceva: felul ei de a fi şi de a cînta. Evident, *stilul* i-a rămas aproape acelaşi: dar, pe ne-simţite, şi-a schimbat repertoriul: în ultima vară cînta mai mult melodii adaptate de ea pe versuri de poeţi contemporani. Şi apoi, amintiţi-vă cum era la „Platani", amintiţi-vă melodia ei de-atunci, care, într-un anumit fel, prelungea melancolia care ne fermecase pe toţi, cu zece ani mai înainte, la „Floarea-soarelui". Acum în urmă răzbate parcă din toată fiinţa ei o infinită tristeţe, o tristeţe care ar părea tragică, peste putinţă de suportat, şi cu totul nelalocul ei, într-o grădină de vară, dacă n-ar fi atît de discretă, de „împăcată", încît sînt sigur că majoritatea publicului nici nu o remarcă...

— Nu, nu, nu! îl întrerupse Cladova, ridicîndu-se brusc din fotoliu şi începînd să se plimbe cu paşi grei, hotărîţi. Te înşeli! Mitologizezi, ca să folosesc una din expresiile dumitale favorite. Şi mitologizezi într-o direcţie cu totul greşită. Pentru că, recunosc, în cazul Leanei *se poate vorbi* de mitologie, dar nu în sensul în care te-ai aventurat dumneata, într-adevăr, a existat un fel de mitologie a Leanei, acum cîţi-va ani, prin 1936-37, cînd se lansaseră primele discuri: „In curte la Dionis" şi celelalte pe care le-am ascultat astă-sea-ră. Zic mitologie, pentru că circulau fel de fel de zvonuri pe seama ei — că era protejată de cutare ministru, că era marea pasiune a unui foarte distins ambasador, şi rechemarea lui neaşteptată n-a făcut decît să confirme acest zvon, că era invitată să cînte la Palat...

— E adevărat că a fost la Palat, îl întrerupse Hrisanti, dar trebuie să

cunoşti întreaga poveste.

Cladova se oprise brusc în mijlocul odăii şi ridică braţul.

— Dă-mi voie, te rog, că am să mă explic. Exista, zic, o mitologie a Leanei, din care fiecare accepta ce-i plăcea, sau ce-i convenea. Dar mitologia aceasta se întemeia pe cîteva date reale, abil, chiar fabulos elaborate de acel grup de scriitori şi artişti care se entuziasmaseră de Leana şi începuseră să vorbească despre ea prin cenacluri, să scrie prin reviste şi gazete...

— Asta a fost ideea lui Mavrogheni, interveni Bărăgan. El a descoperit-o. De la el au început toate, de la Mavrogheni.

Hrisanti întoarse surprins capul şi-1 privi lung, ca şi cum nu i-ar fi venit să creadă, apoi zîmbi şi ridică din umeri.

— Cred că vă înşelaţi amîndoi, spuse, dar, în sfîrşit...

— Ce vreau să spun, continuă Cladova, este că Leana *nu* s-a schimbat în sensul în care vorbeai dumneata adineaori. Nu o cunosc decît de vreo zece ani, dar nu cred că se poate vorbi de tristeţe, de o tristeţe tragică. E pur şi simplu o chestiune de stil. A izbutit, adică, să-şi controleze comportamentul, să-l transfigureze în expresie artistică. Nu mi se pare deloc tristă, nici tragică. Îşi domină însă melancolia, şi melancolia ei este într-adevăr reală, autentică, face parte din fiinţa ei, poate din destinul ei. În ceea ce priveşte legenda cu poetul invizibil, Adrian, nu e decît o foarte frumoasă, şi destul de abilă, legendă. Că acest poet există sau nu, că L-a aşteptat mult pînă să-l cunoască, iar acum îl caută pentru că, interpretează unii, ar fi dispărut foarte repede după ce l-a găsit, nu putem şti, şi poate nici nu e atît de interesant de ştiut. Ce se va întîmpla în ziua cînd vom afla *ce este adevărat* din toată povestea asta, la care Leana se referă de atîţia ani, dar pe care nu o *povesteşte* niciodată? Ce se va întîmpla, zic? *Nimic decisiv.* Leana e interesantă în ea însăşi, în felul ei de a interpreta, şi e interesantă ca om: o femeie încă tînără, care se decide să trăiască o anumită existenţă, şi nu se lasă antrenată în facilitate şi promiscuitate, nici nu se lasă cumpărată de milionari sau oameni politici, şi face asta conştientă fiind de toate riscurile pe care şi le asumă. Vă mărturisesc că o admir. A izbutit să-şi păstreze independenţa, să cînte cînd şi unde îi place ei, cu riscul de a fi azi cea mai răsfăţată vedetă a Capitalei, şi mîine pe jumătate uitată. Cum ar fi fost, desigur, dacă n-ar fi existat discurile. Şi, de asemenea, înţeleg foarte bine discreţia ei aproape sălbatică, înţeleg de ce foarte puţini îi cunosc adresa şi poate nimeni nu-i cunoaşte familia, nici biografia... Dar anumite lucruri tot se cunosc, adău-gă, întorcîndu-se către Hrisanti, şi ce se cunoaşte e de-ajuns ca să infirme mitologia pe care o construiai adineaori. Nu e adevărat, de pildă, că e cu totul insensibilă la onoruri şi adulaţii. A acceptat, bunăoară, să cînte la Palat. Te rog, lasă-mă să termin, spuse înălţînd braţul. Nu mai am mult. Şi nu e adevărat că nu trăieşte decît cu gîndul la enigmaticul, insesizabilul poet Adrian. Dovadă legăturile care i se cunosc.

— Ce legături? întrebă Hrisanti.

— Să-ţi amintesc numai pe cea importantă: doctorul Visarion. Că a fost o legătură, iar nu doar amiciţie, cum ştiu că-ţi place dumitale să crezi, o dovedeşte şi faptul că s-au despărţit. Mai precis: *nu se mai văd deloc.* Şi doctorul are grijă să nu frecventeze acele cercuri în care ştie că ar risca s-o întîlnească pe Leana.

Hrisanti ascultase ultimele cuvinte cu sticla de cognac în mînă. O aşeză grăbit pe masă, alături de paharul gol, şi se îndreptă spre canapea.

— Îmi pare rău, spuse, dar eşti greşit informat. Prietenia cu doctorul şi despărţirea atît de radicală care a urmat dovedesc tocmai contrariul: dovedesc că niciodată n-a existat *nimic* între ei. Se întîmplă că cunosc chiar de la sursă cauza despărţirii. În aparenţă, e foarte simplă; în fond, aşa cum poate era de aşteptat de la o fiinţă ca Leana, pare de neînţeles. Pentru că lucrurile s-au petrecut aşa: trebuia să se întîlnească odată, nu ştiu dacă la o expoziţie sau în altă parte, şi Leana, după ce l-a aşteptat vreo jumătate de ceas, a plecat. Puţin timp după aceea, doctorul suna la ea, cu un braţ de liliac alb. Leana i-a deschis, dar a rămas în prag. „Te rog să nu te superi, i-ar fi spus, nu vreau să te superi, căci nu s-a schimbat nimic între noi. Îţi voi rămîne pînă la sfîrşitul vieţii aceeaşi bună prietenă. *Dar nu ne mai putem întîlni.* Mi-e peste putinţă sa-ţi explic de ce. Dar dacă e adevărat că ţii la mine, te rog nu insista. Ar trebui atunci să dispar, să plec cu adevărat, şi pentru totdeauna. Şi mi-ar părea rău, pentru că îmi place oraşul acesta, îmi place să trăiesc în Bucureşti..."

— Nu ştiu cît era de sinceră, îl întrerupse Bărăgan, dar pînă la urmă, tot a plecat. De aproape doi ani nu se mai ştie nimic despre ea, parcă ar fi intrat în pămînt. Sau poate şi-a spus că azi, mîine dă şi peste noi războiul, şi s-a pus la adăpost...

— Da, reluă Hrisanti, dar asta s-a întîmplat acum, de curînd, de vreun an şi jumătate. Şi despărţirea de doctor a avut loc acum vreo patru ani. În orice caz, cauza reală a despărţirii n-o ştie şi nici măcar n-o bănuieşte nimeni. Leana continua să vorbească de doctor ca de „cel mai bun prieten al ei", dar adăuga întotdeauna că se hotărîseră amîndoi *să nu se mai vadă.* Ce este mai curios, doctorul a crezut la început că un asemenea incident ar putea contribui la soluţionarea „complexului Adrian". Îşi spunea, probabil, că în trecutul Leanei există un traumatism *provocat de o aşteptare.* Şi acum i se părea că are un element *concret,* de la care poate porni... Şi, cine ştie, adăugă Hrisanti după o pauză, poate, pînă la urmă, ar fi izbutit să afle ceva dacă nu s-ar fi întîmplat un lucru la care nu se aştepta nimeni. Într-o bună zi, şase, şapte luni după ce n-o mai văzuse, doctorul s-a trezit, cum se spune, detaşat de Leana, completamente detaşat. În fond, nu fac o indiscreţie, pentru că toate acestea s-au cam aflat. Socotind că traumatismul „aşteptării" se leagă de originea „complexului Adrian", doctorul se hotărîse să caute pe toţi cei care o cunoscuseră pe Leana la „Floarea-soarelui". El, evident, nu avea timp pentru asta. Îmi închipui că a însărcinat pe vreun intim, şi acesta, foarte probabil, s-a adresat vreunei agenţii specializate în asemenea cercetări. În orice caz, ştiu de la Calomfir, pe care l-am întîlnit scurtă vreme după aceea, că fusese şi el „contactat" şi că, pînă la urmă, detectivul care fusese însărcinat cu ancheta descoperise că există cineva, în acel cartier al străzii Popa Soare, care cunoştea povestea Leanei de la începutul începutului. Omul era destul de bătrîn, dar avea o memorie extraordinară şi-i plăcea să povestească. Fusese pe vremuri institutor sau cam aşa ceva, şi se spunea că, după ce-o ascultase pe Leana la „Floarea-soarelui", venea acolo în fiecare seară, şi, fiind om în vîrstă, Leana se împrietenise cu el şi-i povestise multe. Dar cînd detectivul L-a rugat să-i spună ce-şi mai aduce aminte de Leana, omul s-a codit. Îşi închipuia, poate, că e vorba de o

anchetă judiciară şi îi era teamă că va fi implicat în cine ştie ce proces. Pînă la urmă, detectivul i-a mărturisit de ce e vorba şi bătrînul a acceptat. Dar, a stăruit, va povesti tot ce ştie lui Visarion, şi numai dacă doctorul îi va făgădui că tot ce-i va spune va rămîne între ei. Evident, chiar în seara aceea, detectivul, sau cine o fi fost omul care fusese însărcinat cu ancheta, s-a prezentat doctorului să-i aducă marea veste. Doctorul i-a mulţumit, L-a răsplătit împărăteşte, dar a mărturisit că nu-l mai interesează complexele sau traumatismele Leanei. Probabil că a folosit altă formulă; o fi spus, poate, că acum îşi dă seama de riscurile pe care le comportă pentru Leana o reîntoarcere în trecut, sau cam aşa ceva.

Cladova se ridică brusc, parcă înveselit deodată.

— E ca într-un roman de aventuri, spuse, şi mă îndoiesc că lucrurile s-au întîmplat aşa, dar mi-a făcut plăcere să te ascult. Aveam impresia că trăiesc într-o altă epocă.

— E foarte adevărat, reluă Hrisanti. Toate acestea s-au întîmplat într-o altă epocă. Şi într-un anumit sens mi se pare firesc că Leana a dispărut dintre noi acum un an, un an şi jumătate, în preajma războiului.

— Ţi-e teamă că nu s-ar fi putut adapta împrejurărilor? întrebă Cladova cu o falsă mirare, ca şi cum s-ar fi silit să nu pară sarcastic. Te asigur că te înşeli. Leana e o femeie originală şi o mare artistă, dar ştie să facă deosebire între fantezie şi autenticitate... şi sinucidere. Dovadă, cum spuneam adineaori, că a acceptat să cînte la Palat...

— Dar cînd a acceptat să cînte? izbucni Hrisanti. Şi în ce condiţii? A acceptat numai pentru că stăruiseră prietenii ei, grupul acela de scriitori şi artişti care se întîlneau la Mavrogheni, şi după succesul primei seri de conferinţe şi şezători literare, aveau planuri mari, voiau să organizeze expoziţii, să scoată o revistă. Şi, evident, cînd Mavrogheni a fost invitat de generalul Drăghici să repete una din acele faimoase şezători literare la Palat, nu putea renunţa în nici un chip la Leana. Fără cîntecele Leanei, şezătoarea ar fi fost ce sînt de obicei şezătorile literare. Multă vreme, Leana nici n-a vrut să audă, dar au înduplecat-o ei. Îşi spuneau, pe bună dreptate, că sub protecţia Palatului îşi vor putea realiza toate proiectele, şi aveau proiecte grandioase...

— Fără îndoială că s-au înşelat, interveni Bărăgan, pentru că n-au realizat nimic. Sau, poate, adăugă zîmbind, poate spectacolul lor n-a prea făcut impresie la Palat.

— Dimpotrivă, a făcut o impresie extraordinară, apuse Cladova. De asta sînt foarte sigur, am auzit-o din multe părţi.

— Dar nici revista n-a apărut, continuă Bărăgan, şi nici de cenaclul Mavrogheni nu se mai vorbeşte nimic de multă vreme. Vreau să spun, mult rîvnita protecţie a Palatului n-a dat nici un rezultat.

Hrisanti îi ascultase pe amîndoi cu un zîmbet misterios. Apucă sticla şi-şi umplu încet, cu multă grijă, paharul.

— Asta e altă poveste, spuse Cladova.

— Este totuşi vorba de aceeaşi poveste, reluă Hrisanti fără să încerce să-şi ascundă satisfacţia. Pentru că, într-adevăr, şezătoarea, sau cum vreţi să-i spuneţi, a avut mult succes. Datorită, evident, în primul rînd Leanei, care a fost nevoită să cînte nu cele trei, patru cîntece care erau în program, ci zece, douăsprezece. Şi acest succes al Leanei i-a dat, cum se spune, idei lui Drăghici. Anume, Drăghici i-a cerut lui Mavrogheni să caute

artişti, cîntăreţi, dansatori de la Operă şi de la reviste şi să organizeze un fel de serată la Palat: bunăoară, spunea, o serie de scene şi tablouri pe o temă romantică sau exotică, ceva în sensul *Povestirilor lui Hoffmann* sau *She-herezadei* sau *Balului mascat,* dar într-un gen deosebit, nu prea ştia nici el să spună ce înţelegea prin „gen deosebit", dar stăruia ca *rolul principal* să-l joace Leana. Şi, cum era de aşteptat — dar asta n-a aflat-o lumea —, Leana a refuzat. Le-a spus că nu poate cînta decît ce ştie şi aşa cum ştie ea. Că în nici un caz nu acceptă să se costumeze, nici să poarte mască, pentru că ea nu e artistă de operă, ea nu poate să facă decît ce-a apucat: să cînte prin cîrciumi.

— Şi probabil că a mai adăugat ceva, îl întrerupse Bărăgan cu o prefăcută naivitate. Le-a mai spus că n-o cheamă Leana, dar că aşa a fost ea blestemată, să cînte prin cîrciumi...

Hrisanti întoarse brusc capul şi-1 privi cu mirare.

— Dar de unde ştii de asta? îl întrebă. Asta le spunea Leana la „Floarea-soarelui", acum aproape douăzeci de ani.

—Toată lumea le ştie, continuă Bărăgan zîmbind. Şi mulţi pretind că au auzit-o şi ei, cu urechile lor.

— În orice caz, reluă Hrisanti, de data aceasta Leana nu s-a mai lăsat înduplecată. Şi curînd după aceea s-a dat la fund.

A dispărut.

— S-a pus la adăpost, repetă Bărăgan cu melancolie. A ghicit ce ne-aşteaptă.

Hrisanti ridică din umeri şi se aşeză pe fotoliu.

— Nu ştiu, spuse. S-ar putea să ne pomenim într-o bună zi cu ea, în cine ştie ce circiumă necunoscută. Dar dacă nu reapare într-un an, doi îi va fi foarte greu. S-au schimbat oamenii, s-au schimbat şi gusturile. Va trebui s-o ia iarăşi de la început. Dar va mai putea ajunge atît de sus cît ajunsese ultima oară? După părerea mea, a trecut de patruzeci şi cinci, şi poate se apropie de cincizeci. Va mai putea începe *încă o dată* la cincizeci de ani?

— O femeie ca ea poate începe oricînd, spuse Cladova.

—Nu, nu-ţi vorbeam de Leana ca femeie, continuă Hrisanti cu o neaşteptată oboseală în glas. Mă gîndeam la ea ca *artistă.*

Rămase o clipă pe gînduri, cu paharul la buze, parcă nu s-ar fi putut hotărî să soarbă.

— Poate mă înşel, adăugă absent. Poate voiam să spun altceva...

Începu să soarbă, pe gînduri.

Cînd ajunse în *hall,* clipi, ca să-şi obişnuiască ochii cu lumina, apoi se apropie de un *piccolo* şi-l întrebă de Sala catalană. Nu era departe; trebuia să ocolească rotonda cu oglinzi, către care păreau că se îndreaptă toate femeile, şi să traverseze apoi coridorul care conducea la anexă. Adrian porni, cu pasul repede, dar, trecînd pe lîngă scaunele ispititor aranjate în jurul unei măsuţe, se răzgîndi şi se lăsă să cadă într-unul din fotolii. Răsuflă adînc, parcă cuprins deodată de o blîndă oboseală, apoi închise ochii. Dar lumina aceea artificială, deşi nu părea puternică, pătrundea şi prin pleoape, silindu-l să rămînă treaz, şi după cîteva clipe deschise ochii. În fotoliu din faţa lui, un bătrîn îi zîmbea. Nu-l văzuse venind, şi Adrian privi mirat în jurul lui.

— Ceilalţi au plecat la bar, spuse bătrînul, continuînd să zîmbească. Eu mai aştept.

Şi-i arătă ţigara de foi, de-abia începută.

— Mă duceam spre Sala catalană, începu Adrian, pregătindu-se să se ridice. Dar acum mă întreb dacă mai merită osteneala. Deşi...

Se întrerupse şi se aşeză din nou în fotoliu. Apoi îşi privi concentrat tovarăşul, ca şi cum ar fi încercat să-l recunoască.

— Deşi, continuă, cînd adineaori, în ascensor, am auzit pentru întîia oară de pictor, de artistul laureat, am simţit cum mi se fac semne. *Semne,* repetă el, subliniind cuvîntul, şi, vă asigur, nu mă înşel niciodată: le simt şi le presimt de departe, deşi nu le înţeleg numaidecît, vreau să spun, nu le descifrez pe loc mesajul. Pentru că, domnul meu, continuă însufleţindu-se deodată, vă mărturisesc că mă aflu într-o situaţie cu totul singulară: ştiu că mă aşteaptă aici cineva, *aici,* într-una din sutele de camere ale acestui hotel, mă aşteaptă cineva, necunoscut, cu care am vorbit sumar la telefon, care mi-a fixat întîlnirea astăzi, la 4,30, şi al cărui nume nu mi-l pot reaminti. Ştiu doar că este un nume *care nu ascunde nimic...* Se opri tot atît de brusc şi căzu pe gînduri.

— Sala catalană? întrebă bătrînul. Cred că am văzut-o şi eu. Nu poate să fie departe, adăugă, îndreptîndu-şi privirile către oglinzi.

— Ştiu unde e, reluă Adrian. Şi mi s-a vorbit şi de o vitrină în care sînt expuse diferite obiecte ale pictorului laureat. Mă veţi întreba de ce mă interesează pe mine, *poet,* obiectele unui pictor. E greu să vă explic, pentru că, deocamdată, simpatia aceasta constituie şi pentru mine o taină, un mister. Dar am simţit că mi se fac semne, şi am simţit asta în ascensor, cînd o frumoasă doamnă mi-a vorbit de pictor, de certitudinea lui — dar poate că e mai mult decît o certitudine, poate că e o legendă — în sfîrşit, de proverbiala lui butadă că într-un ascensor, ori urci, ori cobori, *e acelaşi lucru,* căci numai direcţia variază. Dar asta, evident, nu este adevărat, sau, cel puţin, nu este adevărat sub forma care mi-a fost transmisă mie. E drept, şi Heraclit a spus ceva în acelaşi sens, dar...

Se întrerupse din nou şi zîmbi amar, urmărind cu ochii un rotocol de fum înălţîndu-se molatic deasupra lor.

— Ce e teribil în amnezia unui poet, reluă după o lungă tăcere, este faptul că, pe măsură ce memoria personală dispare, o altă memorie, i-aş spune culturală, răzbeşte din adîncuri, şi dacă un miracol nu intervine, pînă la urmă îl stăpîneşte complet. Domnul meu, rosti cu gravitate, sînt ameninţat să fiu redus la *cultură,* să devin un ins eminamente cultural! Şi nici nu îndrăznesc să-mi închipui ce s-ar putea întîmpla mai tîrziu, cînd chiar şi memoria culturală se va elibera de matca ei istorică şi voi rămîne *om în general...* Nu ştiu dacă înţelegeţi la ce fac aluzie? întrebă, coborînd uşor glasul.

— Vorbeaţi de Heraclit...

— Exact. Mă refeream la acel fragment în care Heraclit afirma că „drumul în sus şi drumul în jos sînt, de fapt, unul şi acelaşi lucru". Evident, citisem şi eu, ca toată lumea, fragmentele lui Heraclit, *dar cînd fui* în prima tinereţe. Şi vă asigur că ieri, alaltăieri, nu aş fi putut să reproduc fragmentul, şi poate nici nu mi-aş fi amintit că Heraclit a spus aşa ceva... Dar astăzi, în timp ce nu reuşesc să-mi amintesc un nume atît de simplu, şi atît de important pentru mine — numele celui care mă aşteaptă ca să-mi transmită un mesaj — astăzi, domnul meu, întrebaţi-mă ce vreţi, din tot ce-am citit, şi vi le spun pe toate pe de rost...

— Totuşi, spuse bătrînul răsucindu-şi trabucul între degete şi privindu-l de foarte aproape, totuşi nu văd legătura. Legătura între Heraclit, persoana care v-a dat întîlnire aici şi vitrina de lîngă Sala catalană.

Adrian îl ascultase cu emoţie.

— Aveţi dreptate! exclamă după o lungă tăcere. Aveţi perfectă dreptate, şi vă mulţumesc că, poate fără să vreţi, m-aţi ajutat să prind din nou firul. Pentru că undeva, nu ştiu cînd, probabil cînd mi-am dat seama că am întîrziat şi i-am spus şoferului să mîne mai repede, *s-a rupt firul...* Şi cînd doamna din ascensor a adus vorba de pictorul laureat şi de vitrina de lîngă Sala catalană, eram gata-gata să prind din nou firul, dar s-a întîmplat ceva şi iar s-a rupt. Dar acum, dumneavoastră, şi nici nu ştiu cum să vă mulţumesc, dumneavoastră aţi ghicit că *este* o legătură, deşi mărturisiţi că *n-o vedeţi.* Dar poate am s-o descopăr eu...

Se ridică brusc, se înclină în faţa bătrînului şi se îndreptă hotărît către rotonda cu oglinzi.

La capătul *hall*-ului îl întîmpină un grup masiv de invitaţi, ieşind gălăgioşi dintr-o sală învecinată. Adrian voi să-i lase să treacă, dar după cîteva minute îşi pierdu răbdarea şi, cerîndu-şi scuze, îşi făcu loc printre ei. Se trezi dincolo de rotonda cu oglinzi şi rămase o clipă nehotărît. In faţa lui se întindea un alt *hall,* cu acelaşi covor gros, roşu-aprins, cu aceleaşi fotolii şi măsuţe joase. Dar lumina părea aici mai puţin obositoare. Adrian căuta din ochi un *piccolo.* Cînd îl zări şi se îndreptă spre el grăbind pasul, îl auzi strigînd: „Domnul Orlando!" şi se opri emoţionat, aşteptînd să i se potolească bătăile inimii. „Domnul Orlando!" mai strigă o dată *piccolo* şi se îndreptă spre una din săli, cea cu uşile larg deschise. Adrian îl ajunse din urmă.

— Cine îl caută pe domnul Orlando? întrebă.

Piccolo-ul îl privi cu un zîmbet secret, amuzat, apoi şopti:

— Nu pot să vă spun. E o surpriză.

Adrian îl bătu pe umăr şi-1 lăsă să plece. Dar, de departe încercînd să nu se trădeze, îl urmărea. Auzindu-se strigat, un bărbat între două vîrste, cu ochelari *pince-nez* şi figura severă, închise dosarul pe care-l citea şi, ridicîndu-se plictisit din scaun, întrebă:

— Ce s-a mai întîmplat şi de data asta? Ce s-a mai întîmplat?

— Domnul Orlando, şopti *piccolo,* zîmbind misterios. Sînteţi aşteptat.

Orlando îl urmă morocănos. Grăbind pasul, Adrian se apropie de el.

— Îmi daţi voie, începu, n-am avut onoarea să vă fiu prezentat, dar cred că e la mijloc o eroare.

Orlando îşi continuă mersul fără să întoarcă capul, ca şi cum nu l-ar fi auzit.

— Într-un chip destul de misterios, reluă Adrian, am fost introdus într-un circuit care nu-mi era destinat. Vreau să spun, numele dumneavoastră mi-a fost comunicat la recepţie, dar desigur din eroare. E drept, i-am spus că aveam întîlnire la 4,30.

Orlando se opri, îşi potrivi ochelarii şi-l privi lung, fără expresie.

— Ce este cu 4,30? întrebă. Cine ţi-a spus de 4,30?

— Ah, făcu Adrian, zîmbind amar, e o poveste lungă! Lungă şi tragică.

Orlando îl mai privi, pătrunzător, apoi îşi reluă mersul.

— Vino cu mine, spuse.

— Aş veni cu cea mai mare plăcere, se scuză Adrian, întovărăşindu-l,

dar tocmai căutam sala catalană, voiam să examinez vitrina.

—Ai s-o examinezi mai tîrziu, îl întrerupse Orlando fără să se întoarcă. De unde ştiai de 4,30?

— Asta a fost ora pe care mi-a fixat-o.

— Cine? întrebă surprins Orlando, oprindu-se din mers.

— Ah dacă aş şti! exclamă Adrian. Dacă aş izbuti să-mi amintesc numele! Era un nume foarte simplu, cum să vă spun? Simplu. *Prea simplu chiar.* Poate că de aceea mi-a scăpat din minte. Dar m-a impresionat vocea, n-am să uit niciodată vocea aceea clară, senină, fără nici un fel de patos, şi totuşi gravă, *urgentă.*

Orlando îl privea bănuitor, umezindu-şi încet buzele.

— Şi mesajul, continuă Adrian, tot ce mă lăsa să înţeleg că are să-mi transmită astăzi, la 4,30.

— Ce fel de mesaj? îl întrerupse din nou Orlando, coborînd uşor glasul şi trecîndu-şi dosarul dintr-o mînăîn cealaltă.

— Ah, dacă aş şti, dacă aş şti! repetă Adrian, cuprins parcă de deznădejde. Ştiu doar că mă privea direct, şi ne privea direct pe fiecare din noi în parte, pe dumneavoastră, pe doamnele din ascensor, pe venerabilul bătrîn de la recepţie, ne privea pe toţi...

Orlando îşi potrivi nervos ochelarii, apoi se întoarse către *piccolo,* care îl aştepta la cîţiva paşi.

— Cine ai spus că mă cheamă? îl întrebă.

— Nu pot să vă spun. E o surpriză.

— Bine. Du-te şi spune-le să mă aştepte. Să mă aştepte cu surpriza.

Se apropie de Adrian, îi luă braţul cu o neaşteptate cordialitate şi-i şopti:

— Haidem la Sala catalană. Ce te interesează mai mult: fete? băieţi?

— In primul rînd, vitrina cu obiectele artistului. Şi vă spun asta cu deznădejde, aproape cu teroare. Este ultima mea şansă. Poate că mă aşteaptă încă.

— Dar dacă nu te mai aşteaptă? şopti din nou Orlando.

—Ah, atunci, răspunse Adrian înălţînd resemnat din umeri, atunci nu mai e nimic de făcut! Deşi, deşi, adăugă după cîteva clipe. Nu ştiu dacă m-am făcut înţeles...

Intrară într-o sală nu prea spaţioasă, slab luminată, care părea a fi bar, bodegă şi totodată cafenea. Orlando îl conduse direct către ultima masă din fund. Îndată ce-l văzuse intrînd, barmanul se luă după el.

— Dă-ne ce ne trebuie, îi spuse Orlando fără să întoarcă capul.

Îl lăsă pe Adrian pe canapea şi el se aşeză pe scaun, în faţa lui. Îi arătă dosarul.

— Ştii ce am aici? întrebă zîmbind. Milioane. Îţi spun asta ca să ştii, să fii informat. Şi acum, spune, te ascult.

Adrian îl privea cu simpatie aproape cu căldură.

— De unde să încep? întrebă.

— Ia-o de la început. De la începutul începutului. Adrian rămase cîteva clipe pe gînduri.

— Evident, în ceea ce mă priveşte, spuse, *începutul începutului* îl constituie revelaţia poeziei. Ce-am fost înainte de a fi poet nu mai mi-aduc aminte şi nici nu mă interesează. Probabil că am fost carnivor. Asta sînt şi acum, dar *ştiu că sînt carnivor.* Vedeţi diferenţa... Aşadar, cum vă

spuneam, totul a început prin poezie.

— Ce fel de poezie? îl întrerupse Orlando.

— Ei bine, continuă Adrian, aşa cum probabil aţi ghicit deja trebuie să recunosc că, pentru mine poezia e mai mult decît o tehnică mistică sau un instrument de cunoaştere. Poezia este prin excelenţă o metodă politică; şi, din nefericire, este ultima metodă politică pe care o mai avem la îndemînă. Dacă nici ea nu reuşeşte, nu mai avem nici o speranţă. Dispă-rem sau ne întoarcem acolo unde ne aflam acum multe sute de mii de ani. La un moment dat Dumnezeu se va apropia de unii din noi, cei care vom mai rămîne treji şi ne va spune: *Messieurs, on ferme!*

Barmanul adusese o ceaşcă mare cu cafea şi un pahar pe jumătate plin, cu o sticlă de sifon alături.

— Nu ştiu ce este, spuse Adrian, umplîndu-şi paharul cu sifon, dar orice ar fi, e bine venit. Mi-e sete.

Bău fericit, închizînd pe jumătate ochii.

— Vino la subiect, îi spuse Orlando. Ce facem cu politica?

— Dacă nici poezia nu reuşeşte, nu mai e nimic de făcut. Am încercat tot: religie, morală, profetism, revoluţie, ştiinţă, tehnologie. Am încercat, pe rînd sau împreună, toate aceste metode, şi nici una n-a reuşit. N-am putut schimba omul. Mai precis, nu l-am putut transforma în *om adevărat.* Din-tr-un anumit punct de vedere — şi este singurul punct de vedere care mă interesează — am rămas aşa cum eram cînd Orfeu încă nu venise printre noi, printre lupi, mistreţi şi traci.

— Orfeu? se miră încruntîndu-se Orlando. Orfeu din Infern?

— Trebuie să precizez că nu mă refer atît la traci, cît la fiarele sălbatice. Vă aduceţi aminte cum le-a îmblînzit Orfeu citindu-le şi acompaniindu-se din harfă. Că a civilizat pe traci, nu e atît de important. Mult mai important este faptul că a îmblînzit lupii, urşii şi mistreţii prin muzică şi poezie. Mai ales prin poezie, pentru că magia supremă o constituie verbul.

— Vino la subiect! îl întrerupse Orlando.

— Înţelegeţi la ce fac aluzie: fiarele sălbatice sînt oamenii în starea lor naturală şi, puteţi adăuga, vă invit chiar să adăugaţi, chiar şi oamenii în condiţia lor culturală. Tot sălbateci sînt, dacă n-au acces la *logos,* dacă, adică, n-au fost confruntaţi cu singura magie susceptibilă de a le schimba radical modul lor de a fi: poezia...

— Dar ce facem cu politica? îl întrerupse din nou Orlando.

— Trebuie să-i îmblînzim. Şi traduc imediat: aşteptăm pe Orfeu, aşteptăm pe acel poet de geniu al cărui verb *va sili* omul să se deschidă către spirit: cu alte cuvinte, va precipita mutaţia pe care au rîvnit-o toate religiile şi toate filozofiile din lume. Cine îi va mai putea rezista, lui, poetului? Vă întreb: ce mistreţ a mai putut rămîne el însuşi, mistreţ în toa-tă firea, ascultîndu-l pe Orfeu?

— Dar atunci, îl întrerupse Orlando, întinzînd mîna pe deasupra mesei şi apucîndu-l de braţ, atunci ce căuta el, Orfeu, în Infern?

Adrian nu-şi putu ascunde un zîmbet de secretă satisfacţie.

— Mă aşteptam la întrebarea asta, o simţeam de mult apropiindu-se, pregătindu-se să-mi frîngă aripile. Pentru că, îngăduiţi-mi să fiu sincer, o asemenea întrebare e făcută să mă descurajeze, cum spuneam: să-mi frîngă aripile. Şi, din nefericire, nu sînteţi singurul: chiar şi poeţii sînt

obsedaţi de acest episod. Dar, credeţi-mă, este vorba de un simplu episod, e adevărat, patetic, dar şi destul de banal, un episod care, în orice caz, nu poate deveni exemplar pentru noi, cei din ziua de azi.

— Mă rog, îl întrerupse din nou Orlando, a fost sau n-a fost în Infern?

— Evident c-a fost, dar de ce? Ca să-şi salveze soţia, pe Euridice. E foarte frumos, e, cum spuneam, patetic, dar este doar o dovadă de dragoste conjugală. Cîţi din noi n-am face acelaşi lucru dacă am avea prestigiile lui la dispoziţie? Dar, recunoaşteţi, Orfeu a coborît în Infern ca să salveze o *singură* fiinţă, şi încă o fiinţă mult iubită, pe propria lui soţie. Nici măcar n-a coborît pentru o necunoscută sau un ins oarecare, un bătrîn, sau un copil, mai ales un copil, căci în primul rînd copiii mor muşcaţi de şerpi. Dar Cristos a coborît în Infern pentru toţi oamenii, pentru toţi cei care muriseră de la Adam încoace, milioane şi milioane de necunoscuţi şi de necunoscute, a coborît în Infern ca să-i mîntuiască. Şi cu toate acestea, adăugă cu gravitate şi melancolie, nici creştinismul, Biserica lui Cristos, n-a izbutit să schimbe oamenii. De ce să mai vorbim, atunci, de Orfeu în Infern? E un simplu episod care nu-mi revelează nimic. Şi ştiu şi de ce nu-mi revelează nimic: pentru că poetul nu e implicat în acest *descensus ad Inferos.* În timp ce Orfeu în Tracia, Orfeu printre lupi, urşi si mistreţi...

—Unde vrei să ajungi? îl întrebă Orlando bănuitor, aproape cu teamă.

— Mă întorc de unde am plecat. Vă spuneam că aşteptăm poetul, că asta e ultima noastră speranţă. Poetul, repetă Adrian cu fervoare, mai mare decît Eschil, şi Shakespeare, şi toţi ceilalţi laolaltă. Profet şi taumaturg în adevăratul sens al acestor cuvinte, adică în sensul lor *politic.*

Aşeză paharul gol pe tavă şi căzu pe gînduri.

— Şi acum, vino la subiect, îl trezi Orlando. De unde ştiai de întîlnirea de la 4,30?

— De la 4,30? întrebă Adrian privindu-l turburat. Nu. Eu vorbeam de poetul pe care-l aşteptam şi de misiunea lui politică.

— Lasă astea, îl întrerupse nerăbdător Orlando. Mi-ai spus în *hall* că ai venit aici pentru că aveai o întîlnire cu un necunoscut. O întîlnire fixată pentru 4,30.

Adrian îl ascultase concentrat, cu mîna dreaptă la tîmplă.

— Evident! evident! exclamă. Acum îmi aduc foarte bine aminte şi vă mulţumesc că m-aţi ajutat să recuperez acest amănunt, care, din motive încă misterioase pentru mine, pare a fi deosebit de important.

Orlando îl privi cîtva timp nehotărît, apoi insistă:

— Şi cu toate acestea, adineaori, în *hali,* mi-ai vorbit de o întîlnire la 4,30, cu un necunoscut, al cărui nume îl uitaseşi, dar care te chemase special ca să-ţi transmită un mesaj. Un mesaj care...

— Evident! îl întrerupse Adrian cu exaltare. Acum îmi aduc perfect de bine aminte. O voce extraordinară, pe care n-am s-o uit niciodată. Şi-mi spunea: „Inutil să-ţi explic toate acestea la telefon, dar o să stăm pe îndelete de vorbă." Evident, am înţeles imediat: era vorba de un mesaj...

— Ei bine, asta te întreb şi eu. Despre ce mesaj era vorba?

— Nu mi l-a spus, dar bănuiesc că l-am ghicit. Ni se adresa nouă, tuturora, mai precis: ni se adresa fiecăruia din noi în parte, fiecărui mod specific de a fi. În cazul meu, bunăoară, se adresa poetului...

— Dar de unde ştia el că eşti poet? îl întrerupse Orlando. De unde ştia

el că eşti poet înainte de a te cunoaşte?

Adrian îl privea adînc, concentrat, ca şi cum ar fi trudit să-l înţeleagă.

— Cum să vă spun? începu el tîrziu, tulburat. Nu existam, pentru el, decît în măsura în care eram poet. Căci nu am altă identitate. Ce l-ar fi putut interesa pe el — de fapt, ce te-ar putea interesa pe dumneata sau pe oricine altul — ce sînt eu *în afară* de poet? Şi, în primul rînd cum am putea şti cine sînt cînd nu sînt poet? Cum am putea cunoaşte ceva care nu aparţine sferei cunoaşterii? Este ca şi cum m-ai întreba ce gîndeşte acum ficatul sau rinichiul meu. Există un singur răspuns posibil: aceste foarte utile organe nu gîndesc nimic. Îşi văd doar de treaba lor, de o importanţă capitală pentru mine, dar care n-are nimic de-a face cu gîndirea. Din fericire, adăugă zîmbind împăcat.

Orlando izbucni deodată într-un rîs scurt, îşi scoase ochelarii şi începu să-i şteargă migălos cu batista.

— Eşti dat dracului! spuse cu o vădită satisfacţie. Dar să ştii că nici Orlando nu se lasă mai prejos. Hai cu mine, că m-aşteaptă o surpriză...

— Care e? îl întrebă.

Băiatul întinse braţul şi i-o arătă. Femeia înainta încet, pe gînduri, şi oarecum la întîmplare, parcă n-ar fi ştiut încotro să se îndrepte. La răstimpuri întorcea brusc capul, ca şi cum s-ar fi trezit sau i s-ar fi părut că se aude chemată.

— Nu, n-o cunosc, spuse bătrîna. Dar de ce credeai că o cunosc?

Băiatul îşi mişcă încurcat, de mai multe ori, sprîncenele şi apoi îşi aşeză cuminte amîndouă mîinile pe genunchi.

— Se plimbă pe aici, pe lîngă noi, de o jumătate de ceas. Credeam că te cunoaşte, dar nu îndrăzneşte să se apropie pentru că te vedea citind...

Bătrîna îi căută ochii, îl privi adînc şi zîmbi.

— Cu alte cuvinte, te plictiseşti.

— Da, mărturisi băiatul, susţinîndu-i privirile.

— Spune drept, cînd ai băgat de seamă că doamna aceea se tot plimbă pe lîngă noi?

— Cînd am văzut că se întoarce a treia oară şi parcă ar fi venit direct către noi. Dar te vedea citind mereu şi nu îndrăznea...

— Nu, n-o cunosc, repetă bătrîna.

Luase revista în mîna, dar se răzgîndi şi o aşeză alături, pe canapea.

— Şi-acum, îl întrebă, zîmbind, după ce-şi mai privi o dată ceasul, cum vrei să ne distrăm? Pentru că mai avem de aşteptat încă cel puţin douăzeci de minute...

Femeia se oprise în faţa vitrinei.

— Nu, nu e asta, auzi pe cineva în spatele ei. Nu e vitrina artistului laureat...

— Dar, în fond, despre ce este vorba? de ce-i spune artistul laureat?

— Era un pictor. A venit aici, demult, pentru cîteva zile, şi a rămas. Nu se mai îndura să plece. Îi plăcea să se plimbe cu ascensorul. Pentru că, afirma el, ori spui „jos", ori spui „sus", ori urci, ori cobori, este totuna...

— Evident, interveni altcineva, n-a mai rămas mult. L-au evacuat. Dar i-au păstrat lucrurile...

Femeia se depărta încet, dar după cîţiva paşi întoarse ca din

întîmplare capul şi privi grupul care rămăsese încă în faţa vitrinei. Zîmbetul care-i luminase faţa o clipă i se stinse şi-şi reluă plimbarea.

După ce se mai întoarse o dată în primul salon, şovăind în faţa vitrinelor, se îndreptă hoţărîtă către ascensor şi apăsă pe buton. Cîteva clipe în urmă, uşa ascensorului se deschise, şi era gata să intre, cînd auzi şoapte precipitate în spatele ei. Femeia deschise repede poşeta şi, ca şi cînd şi-ar fi dat seama că a uitat ceva, se întoarse brusc, îndreptîndu-se grăbită spre bar. Privi ca din întîmplare femeia palidă, cu un mic şorţ verde, care-şi stăpînea anevoie emoţia, şi tînărul care-i vorbea în şoaptă, agitat. Alături, un bărbat înalt, cu o figură severă, îşi ţinea amîndouă mîinile la spate, silindu-se să privească drept înaintea lui.

Întovărăşindu-l, Adrian continua să-i vorbească:

— Mă leagă de dumneata admiraţie şi recunoştinţă, pentru că m-ai ajutat să recuperez poate ce-a fost mai important: întîlnirea şi mesajul. Să reconstituim, deci, esenţialul: dacă, aşa cum spuneam, poezia e prin excelenţă o tehnică politică, şi dacă poetul adevărat, pe care-l aşteptăm, este — şi nu poate să fie decît asta — un nou Orfeu în Tracia, mesajul de care vă vorbeam mă priveşte *în primul rînd pe mine...*

Orlando se opri în faţa unei uşi masive şi, punîndu-şi degetul în gură, îi făcu semn să tacă.

— Pentru că, continuă Adrian în şoaptă, în acest habitat, după cît ştiu, numai eu sînt poet. Cu alte cuvinte...

Dar Orlando îl dădu prieteneşte la o parte şi-şi apropie urechea de uşă. Ascultă cîteva clipe, apoi o deschise cu multă luare-aminte. Surprins de întunerecul şi tăcerea din sală, făcu un pas şi strigă:

— *Il Comandante!*

Atunci se auzi, foarte încet, ca venind de departe, o orchestră, şi în sală, în mai multe părţi deodată, începură să pîlpîie lumini palide, parcă de luminări şi de vetuste lămpi cu gaz.

— Cu alte cuvinte, reluă Adrian, apropiindu-se din nou de Orlando, numai unul ca mine, un poet conştient de misiunea politică a poeziei, e susceptibil să înţeleagă mesajul...

— *Il Comandante!* strigă încă o dată Orlando.

Orchestra se auzea acum mai desluşit şi lumina candelabrelor creştea lin, dar încontinuu, lăsînd să se vadă o mare sală de bal, o estradă şi nenumărate mese, în jurul cărora aşteptau, tăcute, parcă adormite în scaunele lor de epocă, figuri excentric costumate. Adrian privi fascinat în jurul lui.

— Admirabil! exclamă el, îndreptîndu-se agale spre estradă. Admirabil! Aşa cum a fost şi aşa cum o să mai fie...Un bărbat scund şi brun, tînăr încă şi neaşteptat de agil pentru proporţiile lui, venise aproape alergînd din fundul sălii.

— Ce-i asta? îl întrebă Orlando. Ce v-a apucat?

— Surpriza. Veneţia, Casanova, *Il ballo in maschera.*

— Nu-mi place, făcu Orlando, schimbîndu-şi dosarul în cealaltă mînă. Sînt enervat. N-a venit, adăugă coborînd glasul. Şi nici un semn, nici un telefon...

— N-a venit? repetă în şoaptă *Il Comandante.* Întoarse capul şi-l căută cu ochii pe Adrian.

— Nu e el, continuă nervos Orlando. Şi nici măcar nu ştiu cine e. Se

preface, se ascunde. Spune că e poet, dar vorbeşte tot timpul de politică. Şi totuşi ştie ceva. Ştie de întîlnire...

Il Comandante întoarse din nou capul către Adrian. Îl zări apropiindu-se de un grup de lîngă estradă.

— Vasăzică ştia, repetă, zîmbind cu înţeles.

— Dă-i ce trebuie, reluă Orlando, şi vezi dacă afli ceva.

— Ce-i place? fete? băieţi?

— Dar cine poate să ştie? Vorbea de Orfeu. Încearcă să afli ce-i cu el, adăugă, coborînd şi mai mult glasul. Dar fără *super* şi fără *extra.* Mi-e simpatic şi pare deştept. Păcat că nu ştie ce vrea. Spune că-i poet.

La mese se aprinseseră acum lămpi minuscule de diferite culori, şi figurile mascate păreau că încep să se învioreze. Orlando, îşi trecu din nou dosarul dintr-o mînă în cealaltă şi porni, fără chef, către estrada unde se oprise Adrian. Văzîndu-l apropiindu-se, muzicanţii, îmbrăcaţi şi ei în costume veneţiene, se ridicară în picioare, şi cîteva clipe în urmă sala se însufleţi brusc. Măştile din jurul meselor începură să vorbească toate deodată, femeile izbucneau pe rînd în rîs şi, din mai multe părţi, perechi extravagant costumate se ridicau cu meticuloasă eleganţă, pregătindu-se de dans.

— Spune-le să cînte mai încet, spuse Orlando, şi să facă mai puţin zgomot. Sînt enervat!

Il Comandante porni alergînd către orhestră, ridicînd amîndouă braţele în aer şi lăsîndu-le de mai multe ori în jos, din ce în ce mai lent.

— *Piano! Piano!* strigă el.

Perechile care se apropiaseră de parchet, aşteptînd semnalul, îl priveau întrebătoare.

—*Allegria, ma non troppo*! şopti *Il Comandante,* strecurîndu-se cu agilitate printre mese.

Apoi se apropie de Adrian, chiar în clipa cînd Orlando îl luase braţul.

— *Maestro!* începu el cu brio.

— Nu te mai osteni, îl întrerupse Orlando. I-am explicat tot. Dă-ne ce ne trebuie.

Il Comandate îi întovărăşi pînă la masa unde-i aşteptau, intimidate, trei tinere femei mascate, apoi dispăru.

— Ar putea fi aceleaşi, spuse Adrian, înclinîndu-se şi să-rutîndu-le ceremonios mîna. Căci, după cum se vede, măştile, deşi diferite, *sînt aceleaşi.* Ca să le identific, mai am la îndemînă un mijloc, unul singur: *o întrebare.* Dar încă n-am s-o pun... Pentru că, în fond, ce fel de identitate aş descoperi? Cea care mă interesează pe mine e aceeaşi, sub orice mască.

Fetele începură să rîdă, oarecum stingherite, privindu-se una pe alta, şi pe furiş, privind spre Orlando, care părea abătut, cufundat în gînduri. Adrian rîse şi el, cu poftă, foarte bine dispus, parcă veselia fetelor ar fi fost irezistibilă şi molipsitoare.

— Sînteţi aşadar *aceleaşi,* spuse, şi atunci nu mă mai repet. Continuu deci de unde m-am oprit cînd am fost întrerupt de amabilul nostru amfitrion. Dacă, aşa cum spuneam, poezia e prin excelenţă metodă politică, şi este ultima metodă politică pe care o mai putem încerca, poezia este într-un anumit fel o soteriologie, o doctrină a salvării. În acest caz, întîlnirea de astăzi echivalează, pentru mine — şi, repet, *numai pentru*

mine, care sînt poet — echivalează cu o revelaţie.

Il Comandante se întoarse, urmat de trei chelneri costumaţi, purtînd imense tăvi de argint, încărcate cu sticle şi pahare de felurite mărimi şi culori.

— Ascultă aici, îi spuse Orlando. Ascultă, că e interesant.

— Nu vă speriaţi de cuvinte, continuă Adrian. Nu orice revelaţie trebuie să semene cu revelaţiile pe care le cunoaştem din cele două Testamente. Revelaţia adresată unui poet, bunăoară, poate rămîne pentru toţi ceilalţi incomprehensibilă.

Tăcuţi, chelnerii se apropiau de fiecare cu o altă sticlă şi le umpleau paharele. *Il Comandante* părea gata pentru un toast, dar Orlando îl privise scurt, şi atunci se mulţumi să spună:

— *Salute!*

— *Salute!* repetară fetele.

— Nu ştiu ce e, spuse Adrian, dar orice ar fi e bine venit. Mi-e sete!

Sorbi la început cu măsură, apoi bău spornic şi goli paharul. Orlando întoarse capul către cele cîteva perechi care dansau parcă absente, căci orchestra se auzea acum în surdină, iar la mese toţi vorbeau în şoaptă, privind pe furiş către masa lor.

— Ce plictiseală! exclamă deodată, întorcîndu-se către *Il Comandante.* Unde i-ai găsit? Veneau de la vreo înmormîntare?

Il Comandante se sculă brusc şi, de departe, făcu semn orchestrei ridicîndu-şi şi tremurîndu-şi energic braţele. Apoi trecu printre mese, şoptind:

— *Allegria! Allegria!*

De pretutindeni perechile se ridicară speriate, îndreptîndu-se cu grabă spre parchet, iar cei rămaşi începură să rîdă şi să vorbească tare, să-şi mişte scaunele.

— Extraordinar! exclamă fermecat Adrian, după ce una din fete îi umplu din nou paharul. Extraordinar, şi peste putinţă de înţeles. Căci sînt *aceiaşi* şi *aceleaşi,* şi fac asta de mii de ani, poate de zeci de mii de ani! E un mister că nu-şi aminteşte nimeni. Sau poate nu e un mister, adăugă, apropiin-du-şi paharul de buze, poate e numai un miracol.

— Lasă astea, îl întrerupse Orlando. Întoarce-te la subiect. Vorbeai de întîlnirea de azi. Spuneai că era de o mare importanţă, că era o revelvaţie. De ce?

— V-am spus de ce: pentru că întîlnirea făcea posibilă transmiterea unui mesaj.

Il Comandante tocmai se aşezase pe scaun şi apucase paharul.

— Ascultă aici, îi atrase atenţia Orlando. Ascultă, că acum devine interesant. Vorbeşte de mesaj. La întîlnirea de astăzi, spune, aştepta un mesaj. Înţelegi? La 4,30 *aştepta un mesaj.*

— Un mesaj? repetă încurcat *Il Comandante.* De la cine?

Adrian îl privi o clipă, cercetător, apoi apucă paharul şi bău îndelung, parcă ar fi încercat să amîne răspunsul.

— Nu ştiu dacă m-am făcut înţeles, începu el tîrziu. Un mesaj presupune un mesager, iar mesagerul e trimis întotdeauna de *altcineva...*

— Asta vreau să ştiu şi eu, îl întrerupse Orlando, pierzîndu-şi răbdarea. De cine?

— Trebuie să existe un răspuns pentru fiecare din noi, continuă

Adrian. Nu ştiu în ce măsură răspunsul pe care îl voi primi eu va fi valabil şi pentru dumneata...

— Lasă astea, îl întrerupse din nou Orlando. Dacă e valabil sau nu, am să-ţi spun eu mai tîrziu. Deocamdată, spu-ne-ne *cine* l-a trimis şi *de ce? De ce* la 4,30?

Fredonînd, schiţînd mişcări de dans şi bătînd ritmic din palme, mai multe măşti se apropiau de masa lor, dar Orlando apucă brusc dosarul şi, fîlfîindu-l ameninţător, le făcu semn să se îndepărteze.

— La 4,30? repetă Adrian, frecîndu-şi fruntea. Într-adevăr, de ce la 4,30? Trebuie să existe un răspuns. Dar, ca să-l găsesc, trebuie mai întîi să identific pe *celalt,* pe cel care se află înapoia mesagerului. Înţelegeţi la ce fac aluzie, adăugă, întorcîndu-se către vecinele lui. Ca să folosesc limbajul teologic — şi precizez că-l folosesc numai ca *limbaj,* căci altminteri teologia mi-e indiferentă şi poate chiar inaccesibilă — ca să folosesc limbajul teologic, nici mesajul, nici purtătorul lui, mesagerul, nu te pot mîntui. Mesagerul te *trezeşte* numai, te pregăteşte să descifrezi sensul *personal* al revelaţiei care este pe cale să ţi se facă...

În acea clipă uşa se deschise şi un bărbat înalt se opri în prag. Îşi ţinea mîinile la spate şi începu să cerceteze sala cu privirile, corect, fără grabă. Adrian îl privi mirat, încruntîndu-se, ca şi cum ar fi încercat să-l recunoască. Omul se îndreptă spre masa lor, hotărît şi totuşi cu discreţie. Cînd ajunse, se aplecă spre urechea lui Orlando şi-i şopti cîteva cuvinte.

— *Piano! piano!* exclamă *Il Comandante,* ridicîndu-se brusc şi îndreptîndu-se, aproape în fugă, spre orchestră. *Piano!*

Nedumerire, cîteva perechi se opriră brusc şi se aşezară, tăcute, la mese. Dar cele mai multe îşi continuară dansul depărtîndu-se lent, şovăitor, îndreptîndu-se către colţurile întunecate.

— La douăzeci şi unu? întrebă plictisit Orlando. Eşti sigur c-a fost la douăzeci şi unu? Dar cine L-a pus să urce la douăzeci şi unu? Aveam întîlnire la mine în apartament. Şi cînd am văzut că se face cinci şi nu mai vine, mi-am luat dosarul şi am coborît. Credeam că s-a oprit la bar...

Fetele îşi apropiară capetele şi începură să şoptească.

— *La Vedova,* auzi Adrian pe vecina lui din dreapta. Apucă paharul plin şi începu să soarbă.

— Accident! Şi tot la douăzeci şi unu!... i se păru că mai aude tocmai în clipa cînd *Il Comandante* se întoarse, ştergîndu-şi fruntea cu batista şi zîmbind întruna.

— N-a fost nici un accident, interveni el, încruntîndu-se brusc. S-a oprit iar ascensorul între etaje, s-a oprit la douăzeci şi unu. Asta a fost tot...

Era gata să se aşeze pe scaun, cînd Orlando se ridică şi, fără să privească pe cineva, cu dosarul sub braţ, se îndreptă spre uşă. *Il Comandante* se grăbi să-l ajungă din urmă. Urmărindu-i cu privirile, Adrian văzu uşa deschizîndu-se din nou. Femeia şovăi în semiîntuneric şi se lipi încet de perete. Brusc, Adrian îşi puse mîna la inimă.

— *Chi e costul che senza morte*
Va per lo regno della morta gente?
şopti el, întorcîndu-se către vecina lui.

Fetele îl priveau zîmbind, stingherite, neîndrăznind să rîdă. Orchestra, care cîntase ultimele minute în surdină, încetă.

— A început iar să se zbată, spuse Adrian, apăsîndu-şi palma pe inimă. *Mi se fac semne.* Dacă nu mă mai întorc, să nu vă nelinişţiţi. Nu mi se poate întîmpla nimic. Ca şi voi toţi, sînt nemuritor...

Femeia îl privea apropiindu-se, cu un mare zîmbet luminîndu-i faţa.

— Mă aştepţi de mult? îl întrebă. Am întîrziat. N-a fost vina mea.

Adrian se înclină, apoi făcu încă un pas, apropiindu-se mai mult de ea.

— Ce e mai curios, spuse, e că înţeleg limba. O înţeleg chiar foarte bine. Parcă aş cunoaşte-o de totdeauna...

Femeia continua să-l privească, zîmbind.

— Este limba ta, Adrian.

— Şi e curios că-mi cunoşti şi numele...

— Cine nu-l cunoaşte? îl întrerupse ea cu emoţie. De la „Floarea-soarelui" la „Platani", de la „Scînciob" la „Albatros" şi „Dor mărunt", în grădini şi sub atîţia arbori, în parcuri, pe străzi, după miezul nopţii, cine nu-l cunoaşte, numele tău, Adrian?

Adrian continua să-şi ţină mîna dreaptă sub haină, apăsînd-o pe inimă.

— Îmi place să te ascult vorbind, spuse. Nu te înţeleg întotdeauna, dar simt că mi se fac semne. *Semne,* repetă coborînd uşor glasul, şi parcă vin de foarte departe...

— Într-adevăr, de foarte departe, spuse femeia luîndu-i mîna. Sînt obosită.

Se aşeză la cea dintîi masă, de lîngă perete. Adrian îşi trecu palma pe frunte, îşi frecă ochii, apoi, pe deasupra mesei, îşi pleacă puţin capul, cercetînd-o.

— Mai spune ceva, începu el tîrziu. Vorbeşte. Vorbeşte-mi, îmi place să te ascult.

Femeia îşi apropie pleoapele, parcă s-ar fi trudit să-şi amintească. Brusc, în şoaptă, începu să recite:

...Pe vînturi ascult
Orficul tumult
Cînd şi-ardică struna
Fata verde,
Una...

Adrian întinse braţul pe deasupra mesei şi o întrerupse:

— Eu le-am scris? întrebă. Sînt versurile mele?

— Nu. Le-a scris cel care a venit după tine. Dar le-a scris pentru tine, adăugă căutîndu-i ochii şi privindu-l adînc. Le-a scris ca să-ţi mulţumească. Pentru că înaintea lui tu scriseseşi „în curte la Dionis". Îţi mai aduci aminte cum începe „în curte la Dionis"?

Parcă ar fi stat gata să recite, dar Adrian îi apucă emoţionat mîna.

— Dar asta a fost demult, asta a fost la început. *La începutul începutului.* Şi nimeni n-a înţeles. N-au înţeles că poemul era scris sub semnul lui Orfeu, că era vorba de Dionysos, şi vesteam acolo beatitudinea fără nume, cînd vom fi toţi lîngă el, alături de el, la curţile lui, ale împăratului, la curţile zeului...

Femeia îl asculta emoţionată, silindu-se să nu-i scape privirile din privirile ei.

— Nu ştii cît a fost de greu, continuă Adrian. Zadarnic le explicam. Nimeni nu înţelegea că era vorba de Dionysos. Nu-ţi mai aduci aminte de fata aceea frumoasă, căreia noi îi spuneam Leana...

— Nu mă cheamă aşa, şopti femeia. Oamenii îmi spun Leana, dar...

— „...dar pentru păcatele mele, continuă Adrian, am ajuns să cînt prin cîrciumi. Dar eu n-am fost făcută pentru asta..."

Femeia îi apucă mîna şi i-o sărută.

— Adrian, Măria-ta, pentru tine n-am fost niciodată Leana...

Adrian se ridică turburat şi se apropie de ea.

— Eu ştiu cine eşti, şopti. Ştiam de mult că se va întîmpla asta. Şi, te rog să mă crezi, nu mi-e frică. Ştiam că un mesager e trimis întotdeauna de *altcineva.* Cînd vrei, am să te urmez. Nu mi-e frică. Dar înainte de a pleca, aş vrea doar să te mai întreb: versurile mele, Leana, *versurile mele, toate cîte au fost?*

— Le auzi pe străzi, Adrian, le auzi în întunerec, după miezul nopţii, în grădini şi în cîrciumi, pretutindeni unde m-ai trimis să le cînt...

—... Toate cîte au fost, repetă emoţionat Adrian, versurile toate, de la *începutul începutului...*

— Am făcut cum mai învăţat, continuă Leana. Le-am împărţit. Le-am risipit. Mi-ai spus să le cînt noaptea...

— Numai noaptea, o întrerupse Adrian. Ca să-i îmblînzim. Căci noaptea oamenii, şi numai unii din ei, mai pot fi îmblînziţi. Dar, deşi le-ai cîntat nopţile, adăugă cu un zîmbet întristat, deşi le-ai cîntat noapte după noapte, n-au înţeles. Nu m-au înţeles.

— Acum te înţeleg. Şi dacă într-o zi ai să le spui cine eşti...

Parcă sleit deodată de puteri, Adrian se aşeză pe scaun.

— Le-ai spus tu, şopti. Şi le-ai spus de atîtea ori. Le-ai repetat atîţia ani...

— Eu le-am spus doar ce m-ai învăţat: că sînt îndrăgostită de tine, că eşti poet şi te cheamă Adrian...

— Ce-aş mai fi putut adăuga altceva? întrebă Adrian, ri-dicînd brusc fruntea, ca şi cum ar fi încercat să-şi ascundă deznădejdea. Nu sînt decît asta. Şi niciodată n-am fost altceva decît asta: Adrian, poetul pe care-l aştepta el însuşi, Adrian de care s-a îndrăgostit prea curînd, oh! *prea curînd,* îngerul lui păzitor, îngerul Morţii.

Leana continua să zîmbească, lăsîndu-şi lacrimile să lunece, mari, fără grabă, la întîmplare.

— Pentru păcatele mele, şopti, aşa mi-a fost ursit. Am ştiut asta înainte de a şti altceva. Am ştiut că n-ai să fii fericit. Am ştiut că singurul om pe care-l voi iubi, îl voi iubi toată viaţa, şi va fi singurul pe care n-am să-l pot face fericit...

Adrian îi apucă repede mîna şi i-o sărută, păstrînd-o apoi între mîinile lui, mîngîind-o.

— Nu, iubirea mea, n-am vrut să spun asta. Cum aş fi putut fi ce sînt dacă n-aş fi fost fericit? Şi cum aş fi putut fi fericit dacă nu mă găseai tu, îngerul meu păzitor? Dar acum, după ce mi s-au făcut atîtea semne, cum aş mai putea *să nu înţeleg?* Ţi-am spus, iubirea mea: nu mi-e frică. Avea o voce clară, curtenitoare, fermă. Am înţeles de la început, dar m-am prefăcut că nu înţeleg. Şi a intervenit, ca de obicei, la început un lapsus, apoi altul, apoi amnezia, şi poate nu-mi părea rău, căci, uitîndu-i numele, uitasem şi mesajul. Dar acum înţeleg. Şi se întîmpla aşa cum am ştiut că se va întîmpla. Îngerul meu păzitor, tu, iubirea mea, Leana, tot tu vei fi şi îngerul Morţii...

Cu un efort, Leana se ridică de la masă şi, apropiindu-se de el, îi luă braţul.

— Şi îngerul Morţii, şopti, pentru că, atunci cînd ne va fi dat, tot împreună o să plecăm...

Cu mare grijă, parcă i-ar fi fost teamă că s-ar putea prăbuşi, strîngîndu-i braţul foarte aproape de ea, îl conduse către uşă.

— Şi tot eu am să merg înaintea ta, adăugă în şoaptă, zîmbind.

Adrian o urmase tăcut. Dar după cîţiva paşi se opri brusc şi, întinzînd mîna, i-o trecu blînd pe obraji, ştergîndu-i lacrimile. Atunci dădu cu ochii de măştile care-i priveau, împietrite, de la mese, de la estradă.

— Ce se întîmplă cu ei? întrebă tulburat. De ce-au rămas aşa? De ce ne privesc?

Leana îl trase după ea, cu fermitate.

— Adrian, Măria-ta, *să nu te mai uiţi înapoi,* şopti apropiindu-şi buzele de urechea lui. Să priveşti tot înainte, că iar ne pierdem, şi cine ştie dacă ne va mai fi dat să ne regăsim...

Deschise uşa, dar rămaseră amîndoi în prag, orbiţi de lumina puternică, uniformă, care se revărsa de nu înţelegeai unde pe covoarele roşii.

— Ţi-am spus că nu mi-e frică, începu Adrian cu o voce clară, gravă. Spune-mi drept: asta trebuie să se întîmple *acum,* în cîteva clipe? Sau poate s-a întîmplat deja şi nu-mi dau încă seama. Spune-mi drept: *am murit f*

Leana îşi trecu mîna pe ochi, dar nu încercă să-şi şteargă lacrimile.

— Nu, şopti. Numai şoferul a murit. Dar, Adrian, *asta a fost demult! Demult!* repetă ea cu glas neaşteptat de ferm, căutîndu-i ochii şi privindu-l adînc, cu deznădejde, ca şi cum ar fi voit să-l trezească.

— Şi totuşi l-am văzut, continuă precipitat Adrian. *L-am văzut!* Mai mult decît atît...

— Nu trebuia să te uiţi înapoi, îl întrerupse Leana. Adrian *să nu te uiţi niciodată înapoi.* Că dacă te mai uiţi o dată înapoi, ne pierdem. Ne pierdem pentru totdeauna...

Înaintau amîndoi tăcuţi, îndreptîndu-se spre rotonda cu oglinzi.

— Acum îmi aduc foarte bine aminte, începu deodată Adrian. Avea o voce clară, distinsă, curtenitoare...

— Aşa ne plimbam amîndoi, îl întrerupse Leana, aşa călcam, tot ca acum, pe covoare groase, într-un hotel ca acesta, şi ne ţineam strînşi unul într-altul şi-ţi spuneam: „Adrian, ce importanţă pot avea toate acestea? E destul că te-am întîlnit, şi tu m-ai iubit, şi m-ai ajutat să-mi uit ursita, învăţîndu-mă să cînt şi să spun versuri — şi, chiar dacă iubirea aceasta a noastră va răzbate numai o vară, va fi de-ajuns, îmi va fi de-ajuns..."

— Îmi aduc foarte bine aminte, continuă Adrian. Atunci, la Viena, ţi-am mai spus: Leana, degeaba cîntă toţi, cîntă după tine „în curte la Dionis". Nimeni n-a înţeles. Şi poate nici nu e vina lor. Căci nimeni n-a înţeles pînă acum adevăratul sens al mitului orfic. Mesajul lui Orfeu acesta a fost: că schimbarea omului, mutaţia lui, nu poate începe de sus, prin elite, *ci de foarte jos,* de la oamenii de rînd, cei care petrec noaptea în grădini şi în restaurante...

Leana se opri brusc şi, cuprinzîndu-l în braţe, îl sărută lung.

— Iubirea mea, şopti. Asta s-a întîmplat la Viena. *Îţi aduci aminte...*

—... Şi-ţi explicam de ce e *atît de greu,* continuă Adrian zîmbind. Pentru că, neînţelegînd sensul mesajului lui Orfeu, nimeni nu înţelege că poezia este nu numai o soteriologie, dar şi o tehnică politică. Numai poezia ne mai poate mîntui, mai poate schimba omul...

— Iubirea mea, şopti Leana, strîngîndu-se aproape de el.

— Dar ştii ce i s-a întîmplat lui Orfeu. Ştie toată lumea. Ştiam şi eu asta, demult. Şi, ţi-am spus, nu mi-era frică. Aşteptam. Şi, acum cîteva zile, l-am auzit: avea o voce clară, pe care n-am s-o uit niciodată. Şi mi-a fixat, aici, astăzi, la patru treizeci...

— Nu, iubirea mea, îl întrerupse Leana. Astea s-au întîmplat demult. *Demult!* repetă ea, strîngîndu-i braţul. Cînd ai avut accidentul şi ai scăpat ca prin minune. Adu-ţi bine aminte. Ştiai că nu-mi place să aştept, şi *aveam întîlnire la patru treizeci*, şi multă vreme n-ai găsit taxi, căci începuse să plouă...

Adrian îşi desprinse încet braţul şi o privi adînc.

— Vasăzică, e adevărat, şopti.

— Da. E adevărat. Ţi-am spus că aşa am fost eu blestemată. Am ştiut asta de cînd te-am întîlnit. Ţi-am spus atunci că eşti frumos ca Îngerul Morţii. Şi tu ai zîmbit: ai zîmbit numai. N-ai vrut să spui nimic. Ai ştiut şi tu, de-atunci. Ai ştiut cine îţi va fi Îngerul Morţii.

— La patru treizeci, repetă Adrian.

— Da. A fost vina mea. Ştiai că nu-mi place să aştept. Te uitai mereu la ceas. Era tîrziu, se făcuse foarte tîrziu, dar tu îţi spuneai: la patru treizeci. *Am o întîlnire la patru treizeci!...* Aşa a fost, adăugă foarte încet. Aşa a început...

[1977]